БЕШ ЙИЛЛИКНИ МУДДАТИДАН ИЛГАРИ БАЖАРАМИЗ

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 240 (3722). | Жума 8 декабрь 1967 йил. | Баҳоси 2 тийин.

Ўрта Чирчиқ район қишлоқ хўжалиги меҳнаткашларининг беш йиллик планни барвақт бажариш ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш юзасидан қабул қилган

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

Ўрта Чирчиқ районининг қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги юбилейини давлатга пахта, каноп пояси, дон, шоли, пилла, гўшт, жун, мева ва узум сотиш планларини ошириб бажарган ҳолда кутиб олдилар.

Бу йил районнинг ҳамма колхоз ва совхозлари пахта етиштиришни кўпайтириш юзасидан ўз зиммаларига олган социалистик мажбуриятларини ошириб ado этдилар. Район бўйича пахта ҳосилдорлиги гектар бошига 2,3 центнерга ошди ва 26,5 центнерни ташкил этди. Пахтанинг ялпи ҳосили эса беш йиллик охирига мўлжалланганига қараганда 6900 тонна кўп бўлди.

Пахта етиштиришни кўпайтиришда «Полярная звезда», Куйбишев номли, Охунбобоев номли, «Ленин йўли» колхозларининг деҳқонлари энг яхши натижаларга эришдилар. Бу хўжаликларнинг илғор участкалари ва звеноларида ҳар гектар ердан 35—38 ва 40 центнердан «оқ олтин» олинди.

Бу муваффақиятлар пахтакорлар фидокорона меҳнатининг ёрқин самарасидир. Район деҳқонлари партия ва ҳукуматимизнинг деҳончилик маданиятини ошириш, қишлоқ меҳнаткашларининг моддий манфаатдорликларини кўтариш борасида қилаётган оталарча ғамхўрликлари туфайли ана шундай қувончли ютуқларни қўлга киритдилар.

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг Мурожаатига, Хоразм области қишлоқ хўжалиги меҳнаткашларининг беш йиллик планни муддатидан илгари бажариш ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани авж олдиришга қарата чиқарган Чақириқларига жавобан биз қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини янада юксалтириш борасидаги ўз имкониятларимизни ҳисоблаб чиқдик, муҳокама қилдик ва ўз зиммамизга қуйидаги социалистик мажбуриятларни олдик:

1970 йилга бориб беш йиллик планда белгиланган 53,4 минг тонна ўрнига 58 минг тонна пахта етиштирамиз ва беш йил давомида мамлакатга пландан ташқари камида 25,1 минг тонна «оқ олтин» етказиб берамиз. Беш йиллигининг охирига қадар гектар бошига олинадиган пахта ҳосилини 29 центнерга етказамиз. Бу беш йилликнинг бошидаги ҳосилдорликка нисбатан 5,2 центнер кўп демакдир.

Беш йиллик давомида пахта етиштириш учун сарфланадиган меҳнат харажатларини 1 кишн-кунига, таннархни эса 10 процентга камайтирамиз.

КПСС Марказий Комитетининг май Пленуми қарорига мувофиқ беш йиллик мобайнида 3000 гектар ернинг мелиоратив ҳолатини яхшилаймиз, 4200 гектар суғориладиган ерни, шу жумладан 500 гектар шоли майдонларини капитал планировка қиламиз.

1970 йилга бориб 15 колхоз ва совхозда алмашлаб экишни тўла жорий этамиз. Беда майдонларини 7500 гектарга, унинг ҳосилдорлигини эса пландаги 60 центнер ўрнига 80 центнерга етказамиз.

Районимиз шоликорлари 1970 йилда 9500 тонна шоли етиштирадилар, умумий майдонларнинг 10 процентига шолини механизмлар билан экиб, механизмлар билан йиғиштириб оладилар.

Аҳолига сабзавот, картошка ва полиз экинлари маҳсулотларн етказиб беришни янада яхшилаш мақсадида давлатга қуйидаги миқдорда маҳсулот сотишни таъминлаймиз:

(минг тонна ҳисобида):

	1968 й.	1969 й.	1970 й.
Сабзавот	12,6	21,4	25,8
Полиз	6,9	7,8	9,1
Картошка	5,1	8,8	9,1

Сабзавот, картошка, полиз экинлари маҳсулотлари, мева ва узум етиштириш юзасидан берилган беш йиллик план топшириқларини муддатидан илгари бажарамиз. Хўжаликларда ипак қуртларини

	1968 й.	1969 й.	1970 й.
Қорамоллар	20.320	21.000	22.000
Қўй-эчкилар	95.000	97.300	99.500
Паррандалар	192.600	240.800	253.800

Беш йилликнинг охирида гўшт етиштиришни пландагига нисбатан 300 тоннага, сут етиштиришни 386 тоннага, жун етиштиришни 77 тоннага, тухум етиштиришни 1 миллион 869 минг донага кўпайтирамиз.

1970 йилнинг охирига қадар шолининг таннархини 10 процентга, сабзавот ва полиз экинлари маҳсулотларининг таннархини 5 процентга, пилланинг таннархини 5 процентга, гўшт ва сутнинг таннархини 5 процентга камайтирамиз ва колхоз-совхозларда хўжаликни рентабель бошқаришга эришамиз.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш ва экономикани яхшилаш мақсадида биз деҳончилик ва чорвачиликдаги ишларни комплекс механизациялаштиришни тағин ҳам кенгайтирамиз. 1970 йилда пахтани машиналар билан териб олиш даражасини 80 процентга етказамиз. Беш йиллик мобайнида тўртта қорамолчилик фермасини комплекс механизациялаштирамиз.

Машина-трактор паркидан фойдаланиш ва уни техникавий жиҳозлантириш ишини кескин яхшилаймиз. Беш йиллик мобайнида учта хўжаликда техника хизматининг стационар пунктларини ташкил этамиз, камида 8 та типовой нефть базаси қурамиз, тракторларни механизмлар билан заправка қилишни жорий этамиз.

«Узсельхозтехника» корхоналарида қишлоқ хўжалиги техникасини ремонт қилишда индустриал методларни ўзлаштирамиз, ремонтнинг сифатини яхшилаймиз. Шунингдек, ремонт таннархини 2 процентга, муомала харажатларини 5 процентга камайтирамиз.

Биз областнинг барча колхозчилари, совхоз ишчилари, мутахассислари, қишлоқ хўжалиги ходимларини беш йиллик планни муддатидан илгари бажариш ва В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани авж олдиришга чақирамиз.

УШБУ МАЖБУРИЯТЛАР РАЙОН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ХОДИМЛАРИНИНГ КЕНГАШИДА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН.

Янгийўлдаги Калинин номли колхоз деҳқонлари бу йил барча экинлардан, айниқса пахтадан баракали хирмон кўтардилар. Бу — ернинг унумдорлигини ошириш натижасидир. Улар келгуси йилда ҳам мўл ҳосил етиштириш ниятида барча майдонларни обн-тобида шудгорлаб қўйишга алоҳида эътибор бердилар. Суратда: хўжаликнинг сўнгги гектар майдонларини шудгорлаш пайти.

А. Тўраев фотоси.

МАЖБУРИЯТ БАЖАРИЛДИ

Калинин районидаги «Дамачи» балиқчилик хўжалигининг коллективи балиқ топшириш планини бажарганда қўшимча равишда яна 600 центнер балиқ етказиб беришга аҳд қилган эди. Бу юксак мажбурият ҳам ошириб бажарилди. Шундай қилиб, балиқчилар юбилей йилини муносиб меҳнат совғалари билан якунламоқдалар. Балиқчилар 3350 ўрнига 3950 центнер балиқ сотдилар. Хўжалик 35 минг сўм соф фойда олди.

— Биз,— дейди хўжалик директори Қодир Шарипов,— эришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, келгуси йилда шаҳарликларга 4000 центнер сифатли балиқ етказиб бериш учун астойдил курашамиз.

В. И. Ленин номидаги якка тартибда кийим тикиш фабрикасининг пешқадам чевари М. Юсупова 12 йилдан бери ҳалол меҳнати билан ном қозониб келмоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

ПОЙТАХТИМИЗНИНГ Мукимий кўчасида турли хил буюмлар билан савдо қиладиган янги магазин очилди. Бу ерда тикув ва кир ювиш машиналарини, галантерея ва парфюмерия товарларини, пластинкалар, уй-рўзғор ва хўжалик буюмларини сотиб олиш мумкин. Магазин харидорларга жуда қулай келди. Суратда: сотувчи М. Қодирова.

Р. Отажонов фотоси.

МИРИШКОРЛАР

Оққўрғондаги «Москва» колхозининг деҳқонлари беш йилликнинг биринчи йилида чинакамига меҳнат қилдилар. Пахта майдонлари кузда сифатли ҳайдалди. Шудгордан олдин ҳар гектар ерга 4,5 тоннадан гўнг ва 350 килограммдан суперфосфат солинди. Пахтакорлар мўъжизакор техникани асосий таянч деб билишди, деҳқончилик маданиятини юқори погонага кўтара боришди.

Юбилей йили баҳори ҳам етиб келди. Дала ишлари жонлантириб юборилди. Яхши ишланган ва тўйдириб озиқлантирилган 670 гектар майдонга вақтида уруғ қадалди. Чигит ердан қийғос униб чиқди. Ғўзалар агротехника муддатларида сифатли парвариш қилинди.

— Ер—ҳазина. Унинг сийнасида бойликлар беҳисоб. Ернинг ёмони бўлмайди. Деҳқон — ернинг уста наққоши. У истаса ҳар қандай тупроқдан ҳам олтин ундиради, — дейди колхознинг бош агрономи Турғун Каримов.

Ҳа, шундай. Ерга меҳр қўйган, уни эъзозлаган деҳқон доғда қолмайди. Бу хўжалик миришкорлари ҳам ерга сидқидилдан ихлос қўйдилар. Натижада мавжуд майдонларда мўл-кўл жавоҳир етиштирилди.

Ҳосил йиғим-терими зўр уюшқоқлик билан ўтказилди. Социалистик мусобақа кенг қулоч ёйди. Бутун мавсум давомида бетиним ишлаб турган «Зангори кема»лар колхоз хирмонига қут-барака киритди. Қисқа вақтда йиллик план тўлдирилди. Ҳозиргачаона-Ватанга 1850 тоннадан кўпроқ юқори сортли пахта армуғон этилиб, зиммадаги социалистик мажбурият ортиғи билан бажарилди. Ҳосилнинг 88 проценти «Зангори кема»лар ёрдамида йиғиштириб олинди.

Ҳосилдорлик колхоз бўйича бир йил ичида 3 центнер ошди. Шароф Шоҳмардонов ва Шамил Кибаров ўртоқлар раҳбарлик қилаётган агроучасткаларда ҳосилдорлик гектар бошига 32—34 центнерни ташкил этди. Колхозда биргина шу йилнинг ўзида пахтачиликдан 1 миллион 500 минг сўм даромад қилиш мўлжалланмоқда. Илғорилари колхозчилар бир иш кунига 2—2,5 сўмдан ҳақ олган бўлсалар, бу йил 5 сўмдан кам олмайдилар.

Қўлга киритилган муваффақиятларнинг боиси шундаки, колхоз марду-майдонлари ҳар қадамда янгиликка интилишди. Звено принципи мустаҳкамланди. Бу йил янги агроучасткалар ташкил этилди. Энг муҳими — кадрларни танлаш ва уларни жой-жойига қўйишга жиддий эътибор берилди. Колхоздаги тўртта агроучасткаининг ҳаммасига агрономик мутахассисликка эга бўлган кишилар раҳбарлик қилмоқда.

Хўжаликнинг бошқа соҳаларида эришилган кўрсаткичлар ҳам қувончли. Давлатга галла, шоли, пилла, сут, сабзавот, гўшт, тухум ва полиз маҳсулотларини сотиш йиллик планларни ошиғи билан ado этилди.

Шу кеча-кундузда колхоз далаларида кузги-қишки тадбирлар тезкорлик билан амалга оширилмоқда. 7 та ҳайдов трактори шудгорлашда юқори унум билан ишлаяпти. Шудгор олдидан ҳар гектар ерга 5 тоннадан маҳаллий ўғит, 350 килограммдан суперфосфат аралашмаси солинаяпти. Хўжалик аъзолари шудгорлашни яқин кунлар ичида тугаллаш учун фидокорлик билан меҳнат қилмоқдалар.

Б. ЙЎЛДОШЕВ.

ТАШАББУСГА ҚЎШИЛИБ

ЯНГИЙЎЛ («Тошкент ҳақиқати» мухбиридан). Хоразмликларнинг ватанпарварлик чақириқларига амалий иш билан жавоб берётган «Ленинизм» колхозининг азамат меҳнаткашлари дала ишларини қизғин давом эттирмоқдалар. Колхозчилар ишни пухта ташкил этишиб, бир неча кун ичидаёқ пахтаси йиғиштириб олинган ерлардаги ғўзапояларни тозалашди. Кейин ҳайдов тракторлари ишга тушди. Абдулла Тиллаев, Деҳқон Тенгизбоев, Эргаш Қурбонбоев каби юқори ҳосилли звеноларнинг бошлиқлари рулга ўтириб трактор ҳайдашди. Иш икки сменада олиб борилди. Ҳайдов сифатли ўтказилди. Иш баракали бўлди. Колхоз биринчилар қатори шудгорлашни тамомлади. Колхозчилар эришилган ютуқларни амалий иш билан мустаҳкамлашяпти. Улар пахта майдонларига 3000 тонна гўнг ташиб чиқаришга аҳд қилдилар. Шунинг учун ҳам гўнг ташишда машина, прицеплардан моҳирлик билан фойдаланяпти. Кунига 130—150 тоннага яқин гўнг ташиб чиқарилмоқда.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА КУЗГИ ШУДГОРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА

7 ДЕКАБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

Районлар	планга нисбатан процент ҳисобида
ОРЖОНИКИДЗЕ	101,5
КАЛИНИН	101,4
ОҚҚЎРҒОН	100,9
Янгийўл	95,5
Юқори Чирчиқ	89,6
Ўрта Чирчиқ	85,9
Бўка	67,7
Бекобод	60,0
Область бўйича:	85,5

ШУДГОРЛАШ ИЛҒОРЛАРИГА ҚИЗИЛ БАЙРОҚЛАР

Тошкент область партия комитети ва область ижроия комитети шу йил декабрининг биринчи беш кунлигида районларда шудгорлаш юзасидан амалга оширилган иш якунларини кўриб чиқиб, область партия комитети ва область ижроия комитетининг кўчма Қизил байроғини **Ўрта Чирчиқ район**и (район партия комитетининг секретари **Мирахмедов**, район ижроия комитетининг раиси **Назаров**, район қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиғи **Ортиқхўжаев**, район комсомол комитетининг секретари **Муталов**, «Узсельхозтехника» район бирлашмасининг бошқарувчиси **Мелик-Карамян** ўртоқлар)га беришга қарор қилдилар. Бу район декабрнинг биринчи беш кунлигида шудгорлаш юзасидан 25,6 процент ўсишга эришган ва шудгорлаш йиллик планини 82 процент бажарган.

Байроқ Янгийўл районидан олиб берилади.

Область партия комитети ва область ижроия комитети Янгийўл ва Бекобод районлари колхоз ва совхозларининг шудгорлашда яхши ишлаганликларини қайд қилиб ўтдилар.

МИНЕРАЛ ЎҒИТ ЧЎКИБ ҚОЛМАСИН

(ТАШВИШЛИ СИГНАЛ)

Баъзи хўжаликларда шудгордан олдин ерга минерал ўғит солишга етарли эътибор берилмади, бу иш сифатсиз ўтказилмоқда.

Оққўрғон райони шудгорлаш планини бажарганига анча бўлди. Лекин райондаги «Коммунизм» совхозида кузги шудгорлаш қандай ўтказилди, ерга минерал ўғитлар нормада белгиланганича солиндими?

Бу саволга совхоз раҳбарлари елка қисишлари аниқ. Чунки кузги шудгор учун зарур бўлган ўғитни совхоз ҳали ташиб кетган эмас. Бу хўжалик кузги шудгор учун 484 тонна минерал ўғит олиши керак эди. Шундан 236 тоннаси суперфосфат, 186 тоннаси калий ва 62 тоннаси азот ўғитларидан иборат. Хўжалик учун планлаштирилган ўғитларнинг дастлабки тонналари темир йўлнинг 1-разъездига 31 май куни келтириб туширилган бўлса, сўнгиси 24 ноябрь куни станциядан жой олди. Лекин шунча минерал ўғитнинг бир граммини ҳам ҳали совхозга олиб кетилмади.

Совхоз директорининг ўринбосари ўртоқ К. Ю. Ким темир йўл станциясининг бошлиғи ўртоқ А. Гафуровга «бугун олиб кетамиз, эртага олиб кетамиз», деб ваъда беришдан нарига ўтганича йўқ.

Минерал ўғитлар эса қор-ёмғирлар тагида қолиб ўз кучини йўқотмоқда.

Шу кунларда станцияда ўғит ортилган вагонлар яна қаторлашиб қолаяпти. Бу минерал ўғитлар Янгийўл районидаги Ленин номли, «Партия XXI съезди», Навоий номли, Н. Ниёзов номли қатор колхозларга қарашли. Ана шу хўжаликларнинг раҳбарлари ҳам станция бошлиғининг бир неча бор огоҳлантиришига қарамай, ўғитларни олиб кетишмаяпти. Масъулиятсизлик ҳам шунчалик бўладими?!

Темир йўл вагонларининг сабабсиз туриб қолишига, кўплаб минерал ўғитларнинг нобуд бўлишига йўл қўяётган хўжаликларнинг раҳбарлари бу камчиликларни бартараф этишга тезроқ киришишмаса, келгуси йилда мўл ҳосил етиштиришда панд ейишлари турган гап. Бунинг устига темир йўлга тўланадиган жаримани айтмайсизми?

И. ЙЎЛДОШЕВ,
И. РОЗИҚОВ,
«Узсельхозтехника» бирлашмасининг ходимлари.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИДА

СИЁСИЙ ТАШКИЛОТЧИЛАР ИШИНИ ЯХШИЛАЙЛИК

Яқинда область партия комитети Бўка район партия комитетининг аҳоли ўртасида олиб бораётган оммавий-сиёсий тушунтириш ишлари бўйича ҳисоботини эшитди ва қарор қабул қилди.

Қарорда Бўка район партия ташкилоти партия XXIII съезди ва КПСС Марказий Комитети пленумлари қарорларини бажара бориб, аҳоли ўртасида оммавий-тушунтириш ишларини ўтказишга катта эътибор бера бошлаганлиги қайд қилинди.

Район бўйича 1208 сиёсий ташкилотчи танланиб, тасдиқдан ўтказилган. Уларнинг кўпчилиги олий ва тўлиқсиз олий маълумотга эга бўлган коммунистлардан иборат. Хотин-қизлардан 260 киши сиёсий ташкилотчилик қилмоқда. Бошланғич партия ташкилотларида сиёсий ташкилотчиларнинг советлари тузилган.

Сиёсий ташкилотчилар КПСС Марказий Комитетининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигига чиқарган Тезислари, партия ва ҳукуматимизнинг муҳим ҳужжатларини аҳоли ўртасида тушунтириш юзасидан катта ишларни олиб бордилар. Буларнинг ҳаммаси меҳнаткашларнинг куч-ғайратини халқ хўжалиги планларини бажаришга сафарбар этиш имкониятини берди. Район давлатга пахта сотиш планини ва юбилей йилида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш юзасидан зиммага олган социалистик мажбуриятини муддатидан илгари бажарди.

Шу билан бирга қарорда район партия комитети ва кўпгина бошланғич партия ташкилотларининг кейинги пайтларда аҳоли ўртасида оммавий-тушунтириш ишларини олиб боришга эътиборни пасайтириб юборганлиги, сиёсий ташкилотчиларнинг фаолияти устидан етарли даражада раҳбарлик ва назорат қилинмаётганлиги қайд қилинди.

Айниқса, «Кўкорол» совхози, Жамбул номли, «Октябрь 40 йиллиги», Мичурин номли колхозлар ва бошқа хўжаликларда оммавий-тушунтириш ишлари яхши ташкил этилмаган. Район партия комитети ва партия ташкилотлари бир неча ойдан буён сиёсий ташкилотчилар учун семинарлар ўтказмаяпти. Сиёсий ташкилотчиларнинг кўпгина советлари иш планларига эга эмас, улар советларнинг мажлисларини ўтказмайдилар, сиёсий ташкилотчиларнинг қилаётган ишлари ҳисоботи олиб борилмайди. Шу туфайли ҳам кўпгина сиёсий ташкилотчилар аҳоли ўртасида оммавий-тушунтириш ишларини ўтказмай қўйганлар.

Қатор колхоз ва совхозларда сиёсий ташкилотчилар бурчаги ёўқ, оммавий-сиёсий ишлар хоналари ташкил этилмаган. Буларнинг ҳаммаси ўтказилаётган суҳбатлар савиясини пасайтирмоқда.

Район партия комитети ва партия ташкилотлари ўз ишларида область партия комитетининг сиёсий ташкилотчиларни маънавий ва моддий жиҳатдан рағбатлантириш ҳақидаги тавсиясидан ёмон фойдаланмоқдалар. Рағбатлантиришнинг Фахрий ёрлиқлар билан тақдирлаш, энг яхши сиёсий ташкилотчиларнинг фото витринасини ташкил этиш, мукофотлаш, кечалар уюштириш сингари усулларидан кам фойдаланилади.

Область партия комитети Бўка район партия комитетига жойларда сиёсий-ташкилий, оммавий ишларни ўтказиш соҳасида йўл қўйилаётган камчиликларни тугатиш юзасидан зарур тадбирлар кўришни топширди.

Сиёсий ташкилотчилар состави ўн кун муддат ичида қайта кўриб чиқилиши, уларнинг сафлари ўз ишини яхши биладиган, омма ўртасида тушунтириш ишларини моҳирлик билан олиб бора биладиган, яхши тайёргарликка эга бўлган коммунистлар билан тўлдирилиши керак.

Ҳар кварталда кам деганда бир марта сиёсий ташкилотчилар билан семинарлар ўтказиш, уларнинг асосий эътиборини партия ва ҳукуматимиз қарорларини оммага мазмунли ва тушунарли қилиб етказишга, ҳамма ерда В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани кенг кўламда авж олдиришга, меҳнаткашлар диққат-эътиборини беш йиллик план топшириқларини муваффақиятли бажаришга қаратиш лозим.

Область партия комитети район партия комитети ва бошланғич партия ташкилотлари зиммасига сиёсий ташкилотчиларнинг советларига раҳбарликни кучайтириш, уларнинг ҳисоботларини тез-тез эшитиб туриш, энг яхши тажрибаларни умумлаштириш вазифасини топширди. Район партия комитети ҳамда бошланғич партия ташкилотларидан ҳар бир колхоз ва совхозда сиёсий ташкилотчилар бурчаги ва оммавий-сиёсий ишлар хоналари ташкил этиб, уларни аҳоли ўртасида олиб бориладиган сиёсий ишларнинг марказига айлантиришни талаб этди. Бундай бурчаклар ва хоналарни керакли жиҳозлар, кўргазмали буюмлар, адабиётлар, газета ва журналлар билан таъминлаш зарур.

Район партия комитети ва партия ташкилотларига энг яхши сиёсий ташкилотчиларни ҳам маънавий, ҳам моддий жиҳатдан рағбатлантириш учун зарур тадбирларни кўриш топширилди. Алоҳида ўрнак кўрсатган сиёсий ташкилотчиларни ёрлиқлар, эсдалик совғалари билан мукофотлаш зарур, сиёсий ташкилотчиларнинг кечаларини мунтазам ўтказиб туриш, уларнинг фотовитриналарини ташкил этиш ва бошқа шу сингари ишларни амалга ошириш лозим.

Область партия комитети пропаганда ва агитация бўлимига 1968 йилнинг январь ойида шаҳарлар, районлар, корхоналар, қурилишлар, колхоз ва совхозлардаги сиёсий ташкилотчилар советлари раислари учун семинар ўтказиш тавсия этилди.

— Ҳув кўраяпсанми, ана шу уйни ҳам қурувчиларимиз бунёд этишган, — дейди Н. Яригина дугонаси Т. Коринага. Дарвоқе, тошкентликлар учун кўплаб турар-жой биноларини бунёд этишда Саратов қурилиш-монтаж поездининг бу пешқадамлари ўз муносиб ҳиссаларини қўшишяпти.

А. Тўраев фотоси.

ОЛИМ БЎЛСАНГ, ОЛАМ СЕНИКИ

БИЗНИНГ давримизда илм-фан шундай тез ривожланаяптики, баъзи бир мутахассисларнинг тахмин қилишларига қараганда, асримиз охирига бориб жуда тараққий этган мамлакатларда ҳар икки-уч кишига бир илмий ходим тўғри келар эмиш. Албатта, бу тафсилотда анчагина муболаға бор. Лекин, фанни тараққий эттириш истиқболга эга бўлган физика, математика, биология, химия мутахассислари бўйича жуда кўплаб олимлар тайёрлашни талаб қилади.

Ҳозирги вақтда олимлар тайёрлашнинг асосий формаси аспирантурадир. Тошкент Давлат университетида аспирантурага қабул қилиш кейинги беш йил ичида икки баравардан кўпроқ ошди. Мамлакатимизнинг марказий олий ўқув юртларида таълим олаётган ўнлаб ёш мутахассислардан ташқари Тошкент Давлат университетининг ўзида 300 га яқин аспирант бор.

Университет раҳбарлари илмий ўринбосарлар тайёрлашга жуда катта аҳамият беришяпти. Олий малакали мутахассислар етиштириб чиқаришда профессор Тошмуҳаммад Саримсоқов, Обид Содиқов, Саъди Сирожиддинов, Теша Зоҳидов, Аҳрор Тўлаганов, Владимир Иванович Попов, Шукур Толипов, Ҳамдам Усмонов ва бошқа атоқли олимларнинг роли ҳамда иштироки катта.

Бизда аспирантлар ишларига раҳбарлик қилишнинг турли хил формалари мавжуд. Ёш илмий ходимларнинг ҳисобот конференцияларини ўтказиш яхши анъанага айланиб қолди. Бунда уларнинг бир йил ичида олиб борган ишларига якун ясалади. Конференцияда бошқа олий ўқув юртларининг, республика Фанлар академиясининг вакиллари қатнашадилар. Бу, аспирантларнинг шахсий планлари қандай бажарилаётганини ҳар томонлама текшириш, назорат қилиш имконини бераётир. Бултур биринчи марта аспирантларнинг докладлари алоҳида тўплам қилиб босиб чиқарилди.

Университет партия ташкилоти ва ректорати диссертациялар темаси кафедралар ва проблемалар лабораториялари илмий-тадқиқот ишларининг ажралмас бир қисми бўлишига эришмоқдалар. Масалан, аспирантлар химия лабораторияси илмий ходимларининг табиий бирикмалар ва фитогельминтология соҳасида олиб бораётган ишларининг бир қисм проблемаларини ҳал қилиш устида бир неча йилдан бери ишламоқдалар.

Саноатда ишлаётган олий маълумотли кишилар ҳисобига олимлар тайёрлашни яхшилаш учун илмий консультация пунктлари ташкил қилинган. Университет Тошкент шаҳрида тўртта йирик заводни оталиққа олди. Олимлар бу корхоналарнинг инженерларига кандидатлик имтиҳонларига тайёрланиш ва топширишларига ёрдам бермоқдалар, диссертация темалари юзасидан консультациялар бермоқдалар.

Лекин, янги илмий ходимлар тайёрлашда анчагина камчиликлар ҳам бор. Қуйидаги рақамлар кишини ўйлашга мажбур қилмасдан қўймади. Масалан, бултур аспирантуранинг кундузги бўлимини тамомлаган 49 аспирантдан, атиги олти киши ўз вақтида кандидатлик диссертациясини ёқлади, йигирма уч киши ҳимояга тақдим этди. Жуда кўпчилик ёшлар аспирантурани диссертацияларини ўз вақтида ҳимоя қилмасдан ёки илмий советга ишларини тақдим этмасдан битириб чиқмоқдалар. Сиртқи аспирантларнинг иши ҳам бундан яхши эмас.

Нима учун аспирантурага кўпинча қобилиятли ёшлар ўрнига қобилиятсиз кишилар қабул қилинади? Ахир, уларни ўқитиш учун давлатнинг қанчадан-қанча маблағи сарфланади-ку! Илмий ходимларни ҳаяжонга солиб келаётган бу саволга жавоб беришдан аввал аспирантурага қабул қилиш қандай ўтказилаётганлигига эътибор бериш керак.

Фан соҳасида янгилик яратиш, илм-фанни тараққий эттириш учун даставвал кишида маълум даражада илмий иш қилиш қобилиятига, илмий-тадқиқот ишларини олиб боришга мойиллик бўлиши керак. Бу ҳаммага маълум.

Афсуски, биз аспирантлар сафини янги-янги кишилар билан кенгайтираётганимизда шунга кўпинча амал қилмаймиз. Бунинг оқибати нимага олиб келди? Беш аспирантнинг илмий иши қайта кўрилганда бутунлай талабга жавоб бермаслиги аниқланди ва улар ўқишни давом эттиришлари мумкин эмас деган хулосага келинди.

Фикримизча, ёш олимларни тарбиялашга тўсқинлик қилаётган нарса, асосан етакчи мутахассисликлар бўйича аспирантурага қабул қилишда конкурснинг йўқлигидир. Шунинг учун фан соҳасига фақат илмий даражани олиш истагида юрган тасодифий кишилар ҳам кириб қолаётир.

Даставвал аспирантурага талантли кишиларни танлаб олишни яхши йўлга қўйиш керак. Механика-математика факультетининг коллективи москвалик ва новосибирсклик ҳамкасблари ташаббусига қўшилиб яқинда қобилиятли ёшлар учун сиртқи математика мактабини ташкил этди. Келажакда бу мактабда таълим олган ёшларни университетга қабул қилиш ва аспирантурада олиб қолиш имкониятига эга бўлиб, бир неча йилдан сўнг қобилиятли фан арбобларини етиштириб чиқарамиз.

Студентларнинг илмий иш олиб боришларини яхши йўлга қўйиш билан фанга кенг ва порлоқ йўл очиш мумкинлигини тажрибалар ҳам кўрсатиб турибди. Бунга жуда кўплаб мисолларни келтириш мумкин.

АСПИРАНТУРА ВА ҲАЁТ

Университет ўқитувчилари студентлар илмий жамиятининг ёрдами туфайли талантли талабаларни аниқладилар ва уларни илм-фаннинг катта йўлига бошладилар.

Бу жамиятни узоқ вақт Лазиз Қаюмов бошқарди. Ҳозир эса у республикамизнинг фан доктори илмий даражасини олган энг ёш олимларидан бири. Яқинда СССР Фанлар академиясининг корреспондент аъзоси, Нобель мукофотининг лауреати ўртоқ Франкдан келган мактуб бизни жуда қувонтириб юборди. Ядро тадқиқоти бирлашган институтининг у раҳбарлик қилаётган нейтрон физикаси лабораториясида университетимизнинг студенти Босар Собиров диплом иши тажрибасини муваффақиятли ўтказибди. У бутун ўқиш йиллари давомида студентлар илмий жамиятининг ишларида фаол қатнашди. Ҳозир машҳур олим университетимизни бу йил битирувчи талантли студент Босар Собировни Москвага ўқиш учун таклиф қилаяпти.

Лекин, шуни айтиш керакки, баъзи бир аниқ фанларни мукаммал эгаллашда бу каби талантли ёшлар кам. Масалан, механика-математика факультети аспирантураси учун берилган 26 ўринга фақат 10 киши ҳужжатларини топширган. Бундай ҳолни физика факультетида ҳам кўриш мумкин. Бу ўрта мактабларда математика, физика, химия фанларига яхши аҳамият берилмаётганликнинг оқибатидир.

Аспирантурада ўқиб, олим бўлиб етишиб чиқишда чет тилларини билишнинг ҳам аҳамияти катта. Очиғини айтиш керакки, аспирантларимизнинг кўпчилиги чет тилини яхши билмайди. Бу уларнинг илмий иш олиб бораётганларида яққол кўзга ташланиб қолаяпти. Чет эл мутахассисларининг маълумотларига қараганда, дунё бўйича ҳар йили қилинган илмий тадқиқот ва лойиҳалаш-конструкторлик ишларининг ўн-йигирма проценти такрорланар экан. Дунё бўйича ҳар йили 30 минг нусхада илмий журнал, олти юз мингта илмий мақолалар чиқади. Ҳар бир олим энг муҳим илмий янгилик ва ихтиролардан бироз хабардор бўлиб туриш учун чет тилларини билиши керак.

Яқинда КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети илмий кадрлар тайёрлашни янада яхшилаш юзасидан қарор қабул қилди. Бу, аспирантлар билан ишлашда муҳим дастурдир.

Кафедра ва илмий советлар олдида жуда кўп ишларни бажариш вазифаси турибди. Ҳар йили аспирантларни қайта баҳолашга тўғри келади. Баъзи бир илмий советларнинг ҳужжатларини қараб чиққанингда, бу иш шошма-шошарлик ва юзаки бажарилганлиги билиниб қоляпти. Илмий ишларнинг темаси ва плани кечикиб кўрилади ва тасдиқланади. Диссертация темасини ўқиш йилининг иккинчи ёки учинчи йилида ўзгартириш ҳоллари ҳам содир бўлиб туради. Шунинг учун аспирантлар ишини доимо назорат қилиб туриш ва уларга илмий ишларида ёрдам бериш зарур.

Республикамиз олий ўқув юртлари аспирантурага қабул қилишда талабчанликни оширсалар нур устига нур бўларди. Шундай қилсак келажакда биз қобилиятли кадрларимиздан ҳақиқий олимларни етиштириб чиқаришга мустаҳкам замин тайёрлаган бўламиз.

М. МИРСАИДОВ,
Тошкент Давлат университети илмий ишлар ва кадрлар тайёрлаш бўлимининг бошлиғи, иқтисод фанлари кандидати.

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Уни худди синчалак дейсиз. Кичкина жуссада шунча ғайрат мужассамланганига ҳайрон қоласиз. Мана, у рўпарамизда турибди. Чувак, тиниқ юзи ёқимли. Қуралай кўзлари... ҳа, ана шу ўтли кўзлари унинг бутун қалбини ёритиб турибди деб ўйлайсиз. Кўзлари, қарашлари шу қадар зийрак, ўзгарувчанки, гўё у ҳозир олис-олисларга парвоз этгудай. Ҳа, айтгандай... келинг буни кейинроқ билиб оларсиз. Ҳозир ўзингизни пойтахтимизнинг Весна кўчасидаги 165-муҳташам бинода тасаввур этсангиз кифоя.

Учинчи қават. Пардаси кўтарилган деразадан узоқ-узоқлар кўриниб турибди. Қуёш ботгандан кейин юксакдан гўзал Тошкент жамолига боқсангиз баланд, кўркам бинолар пештоқидаги кўк, қизил, сариқ лампочкалар нури кўзни жимирлатади. Кўчалар сутдек ойдин. Одамлар, машиналар оқими. Шанба эмасми, кўпчилик сайрибоққа чиққан. Кимдир театрга, кимдир кинога шошиляпти...

— Шанба жуда соз ўтаяпти-да! — деди шу пайт қувноқ кириб келган дугонаси Людмила, — куни билан дам олиб, қанча ишларимни битказдим. Бу сафар қариндошларимга хат ёздим. Энг яхшиси — «Анна Каренина»ни ўқиб бўлдим.

«Энди ўқиб бўлибди, — деб ўйлади ўзича деразага қўлларини тираб турган Зуҳра узоқларга тикилиб, — лекин ҳозир бошқа нарса ўқиши керак эди, бу асар мағзини чақдимикан!»

— Нега индамайсан, Зуҳра? — у дугонасининг орқасидан келиб бўйнидан қучоқлади. Зуҳра атайин тескари қараб турарди.

— Юр, «Замонамиз қаҳрамони»га тушайлик. Сен ҳам ишларингни битирдинг-ку.

— Сен дурустсан, — деди унга ўйчан ўгирилиб Зуҳра, — китобдан китобга осон кўчасан. «Анна Каренина»дан кейин кино кўргинг келяпти.

— Яна «фалсафа»ми? — деб Людмила унинг юзидан ўпиб олди, — юр, жонгинам!

Зуҳра ўз кроватига оҳиста ўтирди.

— Эсимда, — деди у сочини тўғрилаб, — шу китобни ўқиганимда бир неча кун ғалати бўлиб юрдим. Одамлар ҳаммаси бир-бирига оқибатсиз, бир бирини алдаб юргандек туюлди ўша замонда. Ўйлаб қарасам, бу ўша давр жаҳолат тамғаси экан.

ЛАВҲА

— Кетдикми, — деди хушчақчақ овозда Людмила. Зуҳра қадрдон дугонасининг сўзини ерда қолдиргиси келмади. Бир пастда у ётоқхонадаги бошқа дугоналарини ҳам чақириб келди. Бу пайтда Зуҳра ясаниб олган эди.

Қизлар кулиша-кулиша «Ўзбекистон» кинотеатрига йўл олишди. Уларнинг ҳаммаси бир фабрикада ишлаб, бир ётоқхонада истиқомат қилишлари қандай яхши!..

Душанба куни эрталаб қизлар пойтахтимиздаги каноп фабрикасига кириб келишди. Уларнинг руҳи енгил, қувноқ эди. Ҳовлида партия ташкилотининг секретари Қосим Абдураҳимов:

— Қалай, яхши дам олдингларми? — деб сўради.

— Яхши! — деди шўхлик билан кулиб Зуҳра. Улар дастгоҳлар ёнига ўтиб кетишди.

— Зуҳра! — деб чақириб қолди улар орқасидан Қосим ака. Зуҳра югуриб келди.

— Ўтган ҳафтада цех бўйича пешқадам бўлдинглар, табриклайман. Суръат чакки эмас. Лекин яна тезлатиш керак. Хабаринг бор, Тошкентнинг илғор корхоналари беш йилликни барвақт бажариш ташаббусини бошлашди. Биз ҳам четда қолмайлик. Бригадангдаги имкониятларни бир ўйлаб кўрсанг.

— Ғам еманг, Қосим ака, бу ҳақда кеча ўзаро гаплашгандик. Ҳаммаси ғайратли қизлар, биласиз-ку.

У партком суҳбатидан кейин цехда Л. Артюхова, Н. Наврўзова, В. Дмитриева, С. Пешченко ва бошқа аъзолари билан ҳам маҳсулот сифатини яхшилаш, каноп толасини пишиқ ишлаш ва кунт билан ўраш ҳақида қисқача гаплашиб олди.

— Фақат автоматларни кутдириб қўймасак бўлгани. Ғалтакларни қанча тез етказиб берсак иш унуми шунча ошаверади, — у қизларга қаради. Қизлар нигоҳи: «ҳаммаси жойида бўлади», деб турарди.

Шу пайт комплект бошлиғи Зинаида Сисоева кириб келди. Бир комплектда йигирмага яқин одам ишлайди. Унинг фикри ҳам тайёрлов-йигирув цехидаги ишчиларнинг кўнглидагидек бўлиб чиқди. Хуллас, ҳамма-ҳамманинг мақсади битта-тобора кенг қулоч ёйиб бораётган ташаббусга қўшилиш! Бир зумда дастгоҳлар гувиллаб кетди... Кунлар ўтди. Қаранг, ўн бир ойлик топшириқни бригада аъзолари 120 процентга яқин адо этишди. Шу кунларда эса бешйилликнинг учинчи йили ҳисобига маҳсулот топширмоқдалар.

Фабрика ҳовлисида иш кунини тамомлаган қувноқ йигит-қизлар гурунглашиб кетишяпти. Юлдузлар орасидан тонг юлдузи — Зуҳрани топиш қийин эмас. Ана у кулгиси 14 йилдан бери шу ҳовлида янграйди. Ким айтади уни ота-онаси йўқ деб, одамлар! Ҳа, афсуски ота-онасини эслолмайди. У, ақалла юз ифодаларини ҳам билмайди. Фақат фамилиясини билади, холос: Рустамова. Ота-онасини дард олиб кетганида у мурғак эди. Партия ва ҳукуматимиз вояга етказди уни. Зуҳра болалар уйида тарбияланди. Ҳозир унинг жарангдор кулгиси тез-тез янграйди. Эл-юрт бахш этган қувонч акс-садоси эмасми бу.

Ҳ. ИКРОМОВ.

НАШРИЁТЛАР АРМУҒОНИ

Ўзбек халқининг улуғ мутафаккир шоири Алишер Навоийнинг 525 йиллик юбилейига катта тараддуд кўрилаётган ҳозирги кунда матбаачиларнинг ҳам тайёргарлиги қизғин тус олган. Мамлакатимиздаги кўпгина нашриётлар Алишер Навоий асарларини босиб чиқарадилар.

Москвадаги нашриётлар ҳам бу кунга ижодий армуғонлар ҳозирлашади. «Прогресс» нашриёти буюк мутафаккирнинг асарларини алоҳида китоб ҳолида босиб чиқаришга киришди. Юбилейга пухта тайёрланаётган «Советский художник» нашриёти ҳам улуғ сана арафасида шоирга бағишланган тўпламни китобхонларга тақдим этади.

Сиз суратда кўриб турган Мунаввар Мўминова 1968 йил ҳисобига ишламоқда. У Тошкент пайпоқ-трикотаж фабрикаси машъалларидан.

М. Нуриддинов фотоси.

ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИДА

МОҲИР ПРОПАГАНДИСТЛАР

СИЁСИЙ маориф шохобчаларида машғулотларнинг қизиқарли ва мазмунли ўтиши пропагандистларнинг маҳоратига боғлиқ. Оржоникидзе район партия комитети ана шуни ҳисобга олиб пропагандистларни танлашга алоҳида эътибор берди.

Ҳозирги пайтда районда 74 бошланғич сиёсий, 120 та марксизм-ленинизм асослари мактаблари ва 91 та ҳар хил семинарларда машғулотлар қизғин бормоқда. Уларда 438 пропагандист ва 384 семинар раҳбарлари иш олиб бораётир. Уларнинг кўпчилиги олий маълумотли кишилардир.

В. ҚОДИРОВ.

МАЗМУНЛИ, ҚИЗИҚАРЛИ

ОҲАНГАРОН шаҳар партия ташкилотларидаги сиёсий маориф шохобчаларида машғулотлар қизғин бормоқда. Ҳозирги пайтда шаҳардаги сиёсий мактаблар, марксизм-ленинизм асослари мактаблари ва ҳар хил назарий тўгаракларда 3,5 мингдан ортиқ коммунист ва партиясиз кишилар ўз билимларини оширмоқдалар.

Шаҳар партия комитетида ташкил этилган методик совет машғулотларнинг қизиқарли ва мазмунли ўтишида пропагандистларга катта ёрдам бермоқда. Бу совет жойларда машғулотларнинг қандай уюштирилганлигини назорат қилиб бориш билан бирга, илғор пропагандистларнинг тажрибасини оммалаштиришга ҳам алоҳида аҳамият беради.

Шу кунларда шаҳарда 8 та сиёсий маориф кабинети жамоатчилик асосида иш олиб бораётир. Комсомолларнинг сиёсий маориф кабинетини ташкил этиш ҳам мўлжалланмоқда.

А. ПЕТРОВ.

АГИТАТОРЛАР СЕМИНАРИ

ЯҚИНДА «Узбекхиммаш» заводи қизил бурчагида цех агитаторларининг семинари бўлиб ўтди. Семинарда 100 дан ортиқ агитатор иштирок этди. Улар завод партия комитетининг секретари П. Давиденконинг КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленуми (1967 йил) қарорларини тарғибот қилиш юзасидан агитаторларнинг вазифалари тўғрисидаги докладини тингладилар ва ўзаро тажриба алмашдилар.

Т. СИХАРУЛИДЗЕ.

БИР ХАТ ИЗИДАН

ПАЙСАЛЧИЛАР

Ҳурматли редакция! Ўтган йили шаҳримизда юз берган зилзила кўпгина ҳамшаҳарларимиз қатори менинг ҳам иссиқ ўрнимни совутди. Октябрь район ижроия комитети бизга яшаш мумкин бўлган уйлардан бирини берди. Аммо бу уй хоналари ҳам эски бўлганлиги учун зилзиладан бироз зарарланганди. Печкаси эса мутлақо бузилиб кетган эди. Ўша йили печкани тузатиб беришларини сўраб, уй-жойлардан фойдаланиш конторасига ариза бердим. Мана орадан бир йилча вақт ўтди. Конторага қатнаб бериб чарчадим, лекин натижа чиқара олмадим. Бир куни контора бошлиғи М. Қурбонов дабдурустдан «Қаёққа бориб шикоят қилсанг, қилавер. Печкани ремонт қилиш учун бизнинг вақтимиз йўқ. Бор ишингдан қолма» деб хонасидан қувиб чиқарди. Энди кимга арз қилай!

Т. АҲМЕДОВА,
Қизил қўшин кўча 88-уйда яшовчи.

Қизиқ, наҳотки орамизда ҳали ҳам кишиларнинг ариза ва шикоятларига шунчалик панжа орасидан қарайдиган тўралар бўлса, деган мулоҳаза билан Чуқурсойдаги 26-уй-жойдан фойдаланиш конторасида томон йўл олдик. Мана, контора бошлиғининг хонаси. Бошлиқ Мурод Қурбонов ўз хонасида аллақандай кибр-ҳаво билан шипга тикилиб ўтирибди.

— Салом!

— ...

— Салом!

— Нима? Э, келинг, хўш, хизмат?

Биз бир четдаги стулга келиб омонатгина ўтирдик-да, мақсадни тушунтирдик. Мурод Қурбонов эса худди аччиқ нарсани тишлаб олгандек афтини бужмайтириб четга қаради.

— Шунақа денг, қандай бўларкин, бу бизда вақт масаласи чатоқроқ-ку. Ҳа, майли, сиз келибсиз борсак борибмиз-да.

У, худди бир пуд юкни қўшиб кўтараётгандек стулдан аранг тураркан «қани, кетдик бўлмаса» деди пичингнамо оҳангда. Бизни Турғуной Аҳмедова очиқ чеҳра билан кутиб олди. Лекин думоғи пўпанак босган Мурод Қурбонов ҳатто аёлнинг саломига алик ҳам олмади. У алик ўрнига: «Мана, редакцияга шикоят қилган экансиз, аризангизга биноан келдик. Қани, нима камчилигингиз бор, кўрсатинг-чи» деди тўнғиллаб. Кейин ёнидаги техник Қ. Ғуломовга ўгрилди-да: «Ахир, мен сизга шу печкани тузатиб бериш учун бир-икки бор топшириқ берган эдим. Нега бажармадингиз» деб тилёғламалик қилган бўлди. У бамайлихотир ҳовлини бир-икки бор айланиб чиқдида, кейин сўзида давом этди,

— Энди, биродар бизга ҳам осон эмас, дунёда нима кўп бунақанги аризачи қоракўзлар кўп. Ахир, қайси бирининг аризига қулоқ соласан. Бирини бажарсак, иккинчиси қолиб кетади.

— Аҳмедова ариза берганига ҳозир қанча бўлди?

— Янглишмасам чамамда бир йилдан ошдиёв. Мен шу конторага бошлиқ бўлиб келганимга ҳозир етти ойдан ошиб қолди. Афтидан мендан беш ой олдин ариза берган кўринади, — деди у гўё аризанинг шунча вақт ётиши унга алоқаси йўқдек бамайлихотирлик билан.

— Хўш, чамангизда ариза яна қанча ётиши керак?

— Аниқ бир нарса деёлмайман. Лекин ҳозир қўлимизни совуқ сувга ҳам урмас эдик-у, на чора редакция аралашибди, бажарамизда. Шунда ҳам 15—20 кунлар ичида ремонт қилиб беришимиз мумкин. Бошқа иложимиз йўқ.

Контора бошлиғи Мурод Қурбоновнинг ваъдасидан кейин ҳам орадан 35—40 кун вақт ўтди. Афсуски, Аҳмедованинг печкаси ремонт қилиш у ёқда турсин, берган аризанинг чанги ҳам қоқилмабди. Биз яна Қурбонов бошчилик қилаётган конторадамиз. Ўша бизга таниш бўлган хона. Бошлиқ М. Қурбонов, техник Қ. Ғуломов ва бошқа бир-икки ходимини йиғиб, маҳалла пайровидан аския айтишиб, конторани бошларига кўтариб ўтиришибди. Биз ундан ваъданинг натижасини сўраган эдик, у ўзини кулгидан аранг тўхтатиб «қайси маҳалла эди» деб сўраган бўлди.

— Қизил қўшин кўча, 88-уй.

— Э, Қизил қўшин денг. Буни қаранг-а, хаёлдан кўтарилибди-ю. Айтгандек ўша ҳовлидаги ремонт нима бўлди-а, У техник Ғуломовга юзланди.

— Гапнинг очиғи ҳали боролганимиз йўқ, чунки цемент йўқ. Водопроводни қурадиган уста эса ҳозир анқонинг уруғи бўлиб турибди. Ҳа, энди борамиз-да, хўжайин. Ўтган йилдан иш қолибдими, — жавоб берди ўз устозидан тарбия олган Ғуломов.

— Кўрмайсанми, редакциянинг ҳам шу аёлдан бошқа ташвиши йўқми деймман. Гап шу, сенга бир ҳафта муҳлат. Бир ҳафта ичида ремонтни битказмасанг, унда бошқача гаплашишга тўғри келади.

Қурбонов Ғуломовга пўписа қилган бўлди. Қурбонов берган ваъдаларидан кейин бир эмас, бир неча ҳафталар. ойлар ўтиб кетди. Лекин контораниинг бирор ишчиси Аҳмедованинг уйига қадам ранжида қилгани йўқ. Қаерда қандай ваъда берилган бўлса, ўша ваъда ўша жойда қолаверди. ташқарига чиққани йўқ.

Бу конторада меҳнаткашларнинг тортмадан-тортмага тушаётган аризалари ягона эмас, биз икки йилдан буён ҳал бўлмай пайсалга тушиб қолган биргина Аҳмедованинг аризаси тақдири ҳақидагина гапириб ўтдик. Бу бағри тош пайсалчиларга умид боғлаб, «ҳожагимизни чиқарармикин, шароитимизни тушунармикин, печкамизни ёки уйимизни ремонт қилиб беришармикин» деган ўй-хаёл билан қатнай бериб оёқдан қолган кишиларнинг сон-саноғи йўқ. Мана, яна бир мисол. Экскаватор-ремонт заводининг ишчиси Қорақамиш массивидаги 22-уй 58-квартирада яшовчи Насибулин уйидаги водопровод кранини тузатиб беришни сўраб 8 ой қатнади. Лекин, натижа чиқара олгани йўқ.

Коммунистик партия ҳар бир жамоат ташкилотларидан меҳнаткашларнинг хат ва шикоятлари, аризаларини ғоят сезгирлик ва жонкуярлик билан кўриб чиқишни талаб қилади. КПСС Марказий Комитети «Меҳнаткашларнинг хатларини кўриб чиқиш ва уларни қабул қилишни уюштириш ишлари тўғрисида» алоҳида қарор қабул қилди. Афтидан бу пайсалчилар ана шу қарордан қолаверса инсонга бўлган меҳрибонликдан, ғамхўрликдан, одамийликдан бехабарга ўхшайдилар. Акс ҳолда кишилар ариза кетидан контора эшигида ойлаб, йиллаб сарсон бўлишмаган бўларди. Уларнинг бундай иш фаолиятидан район ижроия комитети раҳбарлари хабардормикан?

Э. ҚОДИРОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг штатсиз мухбири.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» НАТИЖАЛАРНИ МАЪЛУМ ҚИЛАДИ

ЧОРА КЎРИЛДИ

«Биз ҳар куни Чилонзорнинг 12-квартали билан «Тошкент» меҳмонхонаси ўртасида қатнайдиган маршрутли такси машинасида ишга келамиз. Баъзи шофёрларнинг ишлари кишини ғазаблантиради. Улар йўловчилардан пул йиғиб оладилар-да, билет бермайдилар. Айрим йўловчилар: «Билет бермайсизми?» деб сўраб қолгудек бўлса, шофёрларнинг тепа сочи тикка бўлиб, кўзларини олакула қилиб: «Манзилингга етсанг бўлди-да, билет билан нима ишинг бор!» деб ўшқиришади. Бундай ҳолларни ТНВ 23—44, 83—46, 65—11 номерли машиналарда содир бўлаётганини ўз кўзимиз билан кўрдик.

Нега энди автотранспорт ташкилоти раҳбарлари маршрутли такси шофёрларининг ишини контроль қилмайдилар?»

Йўловчиларнинг ушбу мазмундаги шикоят хати шаҳар автобуслар трестига юборилган эди. Яқинда редакция ана шу хатга 3-таксомотор паркининг директори ўртоқ Х. Иброҳимовнинг имзоси билан жавоб олди. Унда айтилишича, маршрутли такси машиналарининг иши жамоатчи назоратчилар томонидан текширилган. Текширишда хатда кўрсатилган фактлар ҳақиқатан ҳам содир бўлаётгани аниқланган.

Йўловчиларнинг шикоят хати ҳамда текшириш натижалари жамоат назоратчилари иштирокида таксомотор парки ходимлари ўртасида кенг муҳокама қилинган ҳамда тартиббузар ҳайдовчиларга нисбатан маъмурий чора кўрилган.

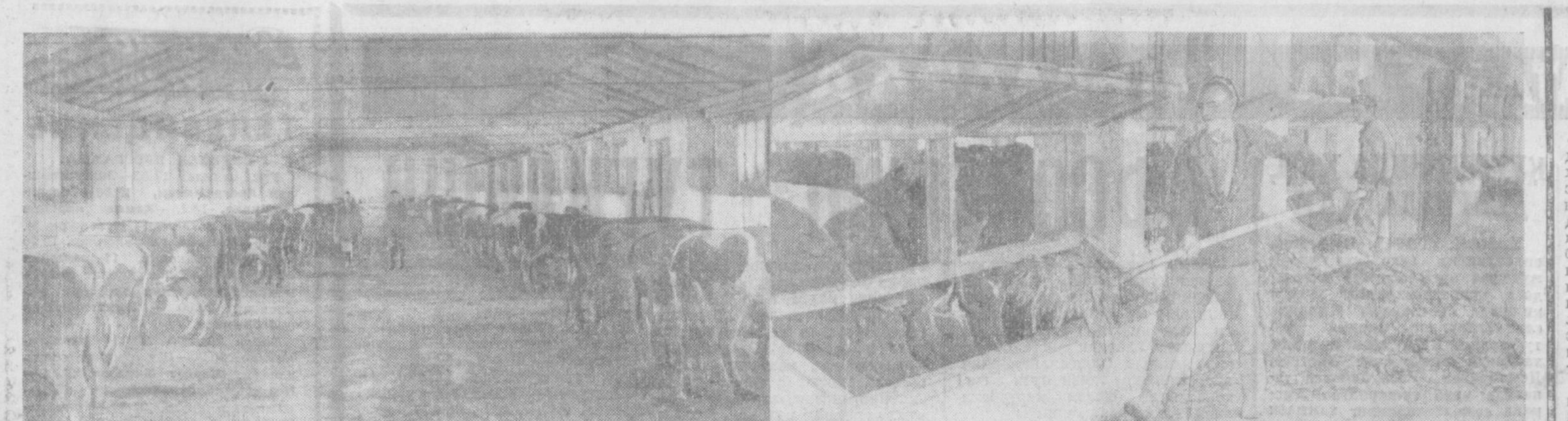

Калинин районининг йирик хўжаликларидан бири бўлган «Ленин йўли» колхози чорвадорлари юбилей йилини катта зафарлар билан якунламоқдалар. Хўжаликда давлатга гўшт, сут ва бошқа чорвачилик маҳсулотлари сотиш йиллик планлари ошириб адо этилди. Ушбу суратларда колхознинг сут-товар фермасини кўриб турибсиз.
А. Абалян фотолари.

КЎНГИЛ КЎНГИЛДАН СУВ ИЧАДИ

ҚИШЛОҚДАН ХАТ

БУНАҚА мажлис колхозда кўп бўлган. Эҳе, шунақа мажлисларда нималар дейилмагану, қанча-қанча ваъдалар берилмаган. Лекин эртасигаёқ ваъдалар унутилган, айтилган гаплар тан олинмаган. Шу сабабдан ҳам бу колхознинг иши араванинг кейинги ғилдираги сингари сира олдинга силжимаган.

Мана, бугун яна янги раис сайланаяпти. Қишлоқнинг кекса-ю, ёши келган. Ҳар кимнинг юрагига тугиб қўйган гапи бор. Айтади.

Ҳали мажлис бошланмасдан одамлар тўп-тўп бўлиб ивир-шивирлаб қолишди. «Ҳе, қўйсангчи, ахир биз нима деб бош кўтариб юрибмиз, қишлоғимизда раисликка ярайдиган одам бўлмаса...», «Эй, сиз жуда ғалати одамсиз-да, нега раисбоп одам йўқ экан, мана ўзингиз, қайси раисдан камсиз...», «Ана холос, мен нима деяпман-у, кўбизим нима дейди. Мен айтаётганим йўқ, мени раисликка кўрсатинглар деб». «Хўш, нега бўлмаса ундай дейсиз. Сиз айтсангиз Эшмат раис бўлсин деб, мен чиқсам Тошмат раис бўлсин, деб. Нима бўлади, тўполон кўтарилиб ҳар ғалгидек раис сайлаш ғалвага айланиб кетмайдими. Янги раис кўнглимиздаги одам бўлса, қадам ташлаши илдам бўлса ажаб эмас. Сиз билан бизга колхоз пастдан юқорига кўтарилса, хонадонимиз тўқ бўлса, шундай эмасми...»

Ғувур-ғувур бўлиб турганда ўрта ёшли кишининг даъвати эшитилди.

— Қани ўртоқлар ичкарига, мажлис бошланади...

Зал бир пастда тўлди. Ҳозиргина бир-бирларига гап бермай гаплашиб, тортишиб турган одамлр жимиб қолишди. Президиум ҳайъати сайланди. Унга кекса, ҳурматли колхозчилар, ишда ўзини кўрсатган ёшлар, райком вакили, яна Саъдулла Раҳматуллаев исм-фамилияли киши ҳам киритилди. Боя сув қуйгандек жим турган залда яна шивир-шивир бошланди. Саъдулла Раҳматуллаевни бу ерда ўтирганлардан кўпчилик танимасди. Ҳар ким ҳар хил хаёлга борди. «Раисликка кўрсатишмоқчими, у киши бу ерга келган».

Раислик қилувчи ўрнидан туриб мажлисни очди. Рўзномада иккита масала турарди. Эски раис ҳисоботи, янги раис сайлаш.

Ҳисобот доклади узоқ бўлмади. Докладдан кўра савол-жавоб кўп вақтни олди. Нега ҳосил камайиб кетди, нега даромаднинг мазаси бўлмади, колхознинг бу аҳволга тушиб қолишига нима сабаб...

Саволлар қатъий, талабчан эди. Ҳисоб берган раис бу саволларга шундай мазмунда жавоб бердики, гўё буларнинг ҳаммасига ёлғиз ўзи эмас, правление ҳам айбдор. У одамларнинг юзига қаролмай, «мен раисликни эплолмадим...» деди охирида.

— Раисни ўзгартириш керак, — деди залда ўтирганлардан бири. Президиумдагилар ҳам ханг-манг бўлиб қолдилар. Ахир ҳали раисни ўзгартириш, янги раис сайлаш ҳақида гап бўлгани йўқ эди-ку. Бу мулоҳаза ҳали нари кетмай иккинчи, учинчи... улардан кейин кўпчилик раисни ўзгартириш тўғрисидаги таклифни қувватлаб чиқди. Мажлис бошланишидан олдинги ғовур-ғувур яна кучайди. Раислик қилувчи одамларни тинчланишга чақирди.

— Бундай қилиш ярамайди, — деди у, — гапирадиган бўлсанглар мана бу ёққа чиқиб сўзланглар... Қани, ким гапирмоқчи?

Жимлик.

— Ҳа, гапларингиз ичларингизга тушиб кетдими?

— Қани, бизга сўз берингчи...

Одамлар орасидан кекса бир киши кўтарилди. Унинг қуёшда пишган юзини ажин чизиқчалари яна ҳам нуроний қилиб кўрсатар, кўзларида эса алла-нарсадан норозилик, камситилганлик сезилиб турарди. У минбарга чиқиб дарров гап бошлаб кетолмади. Безовталанди, тамшанди. Залда, президиумда ўтирганларга бир-икки қараб қўйди.

— Деҳқон боласи ишга уста бўлади. Мен яна ғадир-будир гап айтакўрсам ранжимасликларингизни сўрайман.

— Ундай деманг, ҳақ гапнинг тиғи ҳар қандай ярани ҳам тузатади, сўзлайверинг, — президиумдагилардан бири луқма ташлади.

— Мен шу қишлоқликман. Ота-онам ҳам шу ерда ўсишган. Мана, колхоз тузганимизга уч кам қирқ йил бўлди. У вақтда биз кучга тўлган йигит эдик. Колхозга қўшилиб биримиз икки бўлди, ер-сувли бўлдик. Ўғил-қизимиз ўқиди, хонадонимиз обод бўлди. Бу гапимнинг даромади, совутини энди бошлайман...

Гапимнинг совути шундан иборатки, раислар хусусида икки оғиз гап айтмоқчиман. Илгаригиларини қўяверинглар, кейинги ўн-ўн беш йил ичида раис ўзгартираверib жонимизга тегди. Уни сайлаймиз, бир йил ишлайди, бошқаси келади, икки йилда ёқмай қолади. Икки ўртада колхоз иши оқсаяпти. Раис йўл-йўриқ кўрсатиб туради. Шу йўл-йўриққа ҳар ким ҳар хил қараётгани ва айрим кишилар асосан томорқага берилиб кетгани сабабдан ҳам ишимиз қўшниларникидан жуда орқада. Юнусободдаги, Кўктеракдаги колхозларга ҳавасим келади. Ўттиз йилдан бери битта раис билан ишлаб келишяпти. Қаранг, колхозлари қанақа яхши. Биз бўлсак... Нўноқ устага ўхшаймиз, қурган иморати хунук, нобоп, эртасига бузишга тушиб қолади... Гапни чўзиб юбордим шекилли, айбга буюрмайсизлар, — ота узатилган чойдан бир хўплаб давом этди.

— Биласизлар, мен шу вақтгача раис сайловида сўзга чиқмаганман, кўпчилик кимга қўл кўтарса, «Ҳа шундай эканда» деб қўл кўтариб кетаверганман. Нотўғри қилган эканман. Одамнинг ўзида бир муқим фикр бўлиши керак экан. Мен ҳозирги раисимизни ёмон демоқчимасман, ақлли, идрокли, деҳқон йигит. Лекин мен ўйлайманки, унда саркорлик йўқ. Биров ишни яхши билади-ю, аммо уни кўпчиликка тушунтириб шундай ишласанг ютасан, деган гапни одам кўнглига қўрғошиндай қуёлмайди. Яна бошқа томони, раислик курсисига ўтиргандан кейин гап-сўзи, ҳамқишлоқлари билан борди-келдиси ўзгариб қолади. Сен колхозчи, мен раис, дегандай гап қилади. Ҳамма касал мана шунда. Борди-ю, бугун янги раис сайласак унга кўнгил, кўнгилдан сув ичишини унутмасликни, кўпчиликнинг кўнглини топиб, одамларга яқинроқ бўлишни, кўпчилик фикрига қулоқ солишни маслаҳат кўрамиз. Мен ўйлайман, Ҳасанбой одамлари иш биладиган, меҳнатни яхши кўрадиган кишилар. Юнусободдаги, Кўктеракдаги колхозларга етиб оламиз десак, қўлимиздан келади. Шу билан гапим тамом.

— Яна ким сўзлайди?

— ...

— Сўзлайдиганлар йўқми?

— Бор гапни ота айтиб қўйдилар, бу ёғига нима ҳам дердик.

— Ҳозирги раиснинг ишидан қониқмаяпмиз, дединглар, хўш, унинг ўрнига кимни сайлаймиз?

Залдагилар бир-бирларига қарашди, кейин ғовур-ғувур бўлиб кетди. Ҳар ким ҳар хил фикрда эди. Биров ундай деди, биров бундай. Лекин бир фикрни кўпчилик қўллаб-қувватламасди. Шунақа пасти-баланд гап-сўз бўлиб турганда президиумдан таклиф ташланди.

— Ўртоқ Саъдулла Раҳматуллаевни сайласак, нима дейсизлар?

— Ким у киши, биз танимаймиз-ку...

— Саъдулла Раҳматуллаев сизларга қўшни бўлган Охунбобоев номли колхознинг илгариги раиси. Бу колхоз у ишлаган вақтда районнинг пешқадамларидан эди. Ҳозир ҳам чакки эмас. Негаки, унга Саъдулла аканинг шогирди Зойиржон Жалилов раислик қилаяпти. Уста кўрган шогирд-да, йўлидан адашмаяпти. Мен Раҳматуллаев ана ундай, мана бундай деб мақтаб ўтирмайман, қани бир йил ишлашиб кўринглар, мен ўйлайман, кўпчилик олдида уятли бўлиб қолмаймиз...

Янги раис номзоди овозга қўйилди. Бу пайт Раҳматуллаев залга тикилиб турмаган бўлса ҳам кўпчилик қўл кўтарганини сезди. Бу ҳис унинг юрагини тўлқинлантириб юборди. Шу кўтарилаётган қўлларга авало содиқ бўлиши, ҳар бир қўлнинг ҳаракати колхозга, кўпчиликка фойда келтириш учун меҳнат қилишини, бировга хиёнат қилишга йўл қўймаслигини кўнглига тугиб қўйди.

Мажлис тугади, аммо одамлар дарров тарқаб кета қолмадилар. Кўчада, чойхонада, идорада анча вақтгача гурунг бўлди. Раҳматуллаев қаёққа борарини, кимга қўшилишини билмай анча вақтгача ғалати кайфиятда юрди. У райком вакилининг «қани, кетамизми» деган сўзига «нега кетарканман, энди мен шу ерликман» деб жавоб берганди.

Катта мажлис эртасига правление аъзоларининг колхоз активлари билан биргаликда йиғилиши чақирилди. Янги раис ҳамма билан бирма-бир танишиб олгач гап бошлади:

— Мен колхознинг кейинги уч-тўрт йилги кўрсаткичларини кўриб чиқдим. Кўп одам билан гаплашдим. Уларнинг ўз колхозларига меҳр-муҳаббатлари чексиз. Қолоқлик тўғрисида гап кетганда ачинишади. Баъзилар айбни колхознинг собиқ раҳбарларига тўнкаса, баъзилар ўзимиз ҳам ношудлик қиляпмиз, кўпинча ножўя ишларни сезсак ҳам сезмасликка олиб кетавердик. Ахир, пешанамизга сен қолоқсан, деб битиб қўйилмаган-ку, ҳамма гап ўзимизда, ака-ука сингари аҳил меҳнат қилишда, деб айтишди.

Бу гапларда қўшиладиган жойи ҳам, қўшилмайдиган ери ҳам бор. Тўғри, раҳбарликда ҳам гап кўп. Буни инкор этиб бўлмайди. Лекин ҳар қандай қийин иш кўпчилик билан осонлашади, ҳар қандай мушкулни кўпчиликнинг бир ёқадан бош чиқариши туфайли бартараф қилинади. Демоқчиманки, ҳамма ишни колхоз раҳбарлари, активлари зиммасига юклаб қўйиб, бошқалар ўзини четга оладиган бўлса, осмондан тушган раҳбар ҳам ҳеч нима қилолмайди. Кўпчиликка суяниб, кўпчиликка ўргатибгина қолмай, балки ўргаксагина ишимиз юришади.

Сизлар яхши биласизлар, ҳамма гап ўзимизга, қунт, ихлос билан меҳнат қилишимизга, келажакка ишонч билан қарашимизга боғлиқ. Чамамда айрим кишиларда колхознинг яхши бўлиб кетишига ишонч йўқолганга ўхшайди. Бу ёмон иллат. Бўлган ишлар бўлиб ўтди. Энди қўлни-қўлга бериб ишласак ёмон бўлмайди. Интизомни бузувчилар орамизда бўлмасин. Ана шунда кўзлаган мақсадга эришамиз.

Правление йиғилишидан одамларнинг руҳи тетик, кайфи чоғ бўлиб чиқди.

Саъдулла Раҳматуллаев ўша кезлари далама-дала кезар, ҳар бир деҳқон ҳар бир колхозчи билан маслаҳатлашарди. Раис ўйлар янгилик изларди.

Эрта баҳорда дала ишлари бошланиш олдидан бўлган йиғилишда у бир фикрни ўртага ташлади.

— Одатда,— картошкага ўғит унинг гуллаш даврида берилабошлайди биз эса нормадаги ўғитнинг эллик процентини экишдан олдин ерга солсак, нима дейсизлар?

— Қандай бўларкин,— деди бригадирлардан бири,— ўғитнинг устига уруғлик тушса чиритиб юбормасмикин.

— Йўқ,— деди Саъдилла ака,— биз илгари буни тажриба қилиб кўрганмиз. Трактор ёрдамида ўғит эгатга солиниб тупроққа қоришиб кетади. Яровизация қилинган уруғлик эса ана шу тупроқ устига тушади. У оқ илдиз чиқариши билан илдизлари тўғри бориб ана шу ўғитни эмабошлайди. Ёш ниҳол дастлабки кунданоқ озуқага тўйиб, бақувват бўлиб, гуркираб авж олади. Ўт чиқиб улгурмасданоқ ўзини ўнглаб, ўтни босиб кетади.

Баҳорда кўпчилик бригадаларда картошка ана шу усулда экилди. Кейин колхозда яна бир янгилик, тахтача усули амалга оширилди. Янги раис ва активлар ҳамкорликда яна кўпгина тадбирларни белгиладилар.

Натижа қувончли бўлди. Колхоз сабзавот етиштиришнинг барча турлари бўйича планни муддатидан илгари ва ортиғи билан адо этди. Темир Жўраев, Мақсуд Қўрғонбоев, Нортой Беков ўртоқлар бошлиқ бригадалар планларини эртаги экинлар ҳисобигаёқ ошириб адо этдилар. Ана шу бригадаларда гектаридан 16 тоннадан картошка, 25 тоннадан помидор ҳосили йиғиб олинди. Помидор, карам, бодринг, пиёз ҳосили ҳам мўл бўлди. Зоҳид Обидов, Рустам Аҳмедовлар бошлиқ звенолар, Олим Каримов, Зиёд Йўлдошев сингари тахтача усулида ишлаган колхозчиларнинг қўли баланд бўлди.

Биринчи одим қутлуғ келди. Раис ҳам, активлар ҳам, колхозчилар ҳам биринчи йилги ишлари натижасидан юзларида табассум, диллари равшан. Лекин раис қачон йиғилиш, гурунг бўлиб қолса, «Деҳқон бугунги ютуғига маҳлиё бўлиб қолса, эртага режасидан адашади» деган ғапни кўп такрорлайди.

Бундан бир йил илгариги раис сайлаш мажлисида ота «кўнгил кўнгилдан сув ичади» деб айтган гапини Саъдулла Раҳматуллаев ҳеч ёдидан чиқармайди. Одамлар кўнглини топиш раҳбарнинг катта ютуғи. Кишилар кўнглини ром қилаолдими, гапи, маслаҳати ерда қолмайди — иш юришаверади.

Янги раиснинг ўйлари, мақсадлари кўп. У одамларга айтиб юрибди, уч-тўрт йил ичида Ильич номли колхоз ҳам Юнусободдаги Карл Маркс номли, Кўктеракдаги генерал Собир Раҳимов номли колхозларга ҳар жиҳатдан етиб олади.

Ҳа, бу йилги иш натижаси бундан далолат бериб турибди.

С. МАҲКАМОВ,
З. МУҲАММАДЖОНОВ,
Н. РИХСИЕВ.
Калинин районидаги Ильич номли колхоз.

ТАНҚИД ВА ТАҚРИЗ

БАДИИЙ МАҲОРАТ

Биз маҳоратшунос деганда, бадиий ижодий жараён қонунлари, ҳодиса ва воқеаларни тадқиқ этувчи, бадиий ижоддаги маҳоратни ўрганувчи қалам соҳибини кўзда тутамиз. Албатта, маҳоратшунослик бирор мустақил фан эмас, балки санъатшунослик ва адабиётшунослик фанларининг бир томони, холос. Худди шунингдек, биз навоийшунослик ёки ҳамзашунослик деганимизда бирор фанни эмас, балки адабиёт тарихимизнинг муайян, йирик ва салмоқли томонларинигина ифодалаймиз.

Адабиётшунос Анқобой Қулжоновнинг китобхонларимизга тақдим этилган «Ғоявийлик ва бадиийлик» китоби маҳоратшуносликка оид татқиқотлардандир.

Муаллиф «Ғоявийлик ва бадиийлик» да ҳам ўзи аввалроқ танлаган, бизга биринчи китоби ва мақолалари орқали таништирган танқидий йўлдан боради. Бу йўл — танқидчиликнинг маҳоратшунослик йўлидир. Бу китобда барча совет адабиётшунослари қаторида А. Қулжонов ҳам тутаётган асосий принциплар қонуний ва табиий тарзда такрорланади. Аёндирки, гап кўпмиллатли совет адабиёти ва адабиётшунослигининг партиявийлик, синфийлик ва халқчиллик, инсонпарварлик, интернационализм, халқлар дўстлиги, янги жамият ва янги одам учун кураш сингари қатор принциплари тўғрисида боряпти. КПСС XXIII съездида ҳам худди ана шу ҳаётий принципларга мудом амал қилиш ҳар бир совет адабиётчисининг маънавий бурчи эканлиги қайта-қайта таъкидланди.

Лекин А. Қулжоновнинг биринчи китоби билан иккинчиси ўртасида сезиларли тафовут бор. Шуниси қувонарлики, «Ғоявийлик ва бадиийлик»да ҳаёт нуқтаи назари авторнинг таянч нуқтасидир. Тўғри, бу принцип китобда баъзан тебранишларга учрайди ёки қиёмига етмай қолади. Аммо йўл тўғри белгиланганлиги жуда яхши.

«Ғоявийлик ва бадиийлик» китобининг автори бадиий асарлар тадқиқида эстетик танқидий қирра билан социологик қирра (аспект)ни уйғунлаштиришга анча самарали уринган. Бунда биз назарий пишиқлик ва барқарорликни кўрамиз. Бу ҳол тасодифий эмас. Автор ўз-ўзига танқид назари билан қарайди, ўз мақолалари ҳақида билдирилган танқидий мулоҳазаларга жиддий муносабатда бўлади. Бизнинг муаллифимиз қайси бир масалани ҳал этмасин, Коммунистик партиямизнинг ягона, илмий дунёқараши, партиявийликнинг чинакам назарий асоси бўлган марксча философия ва совет эстетика фанига мурожаат этади.

Марксча-ленинча философия ва эстетикадан қўлланма сифатида фойдаланишни «Ғоявийлик ва бадиийлик» китобида образлар ва характерлар диалектикаси, қаҳрамонлар руҳий олами диалектикаси, ҳаёт ва адабиётдаги зиддиятларга доир муҳокама ва мулоҳазаларда яққол кўриш мумкин. Масалан, Ш. Рашидовнинг «Қудратли тўлқин» романини тадқиқ этар экан, А. Қулжонов «Пўлат,— Баҳор—Тўрахонов» учлиги (бирлиги)нинг зиддиятли драмасини усталик билан изоҳлайди. Ўзаро муайян бирликни, ташкил этувчи бу уч қаҳрамон (учлик) бир-бирига қарши курашади. Бунда Баҳор билан Пўлат ўртасидаги зиддият ҳалоллик, ҳақиқат, дўстлик ва муҳаббатга асосланса, Баҳор билан Тўрахонов, Пўлат билан Тўрахонов ўртасидаги зиддиятда ҳақиқат билан ҳақсизлик, ҳалоллик билан ғирромлик, соддалик билан муттаҳамлик, софдиллик билан кир юраклик, мардлик билан тубанлик, муҳаббат билан нафрат курашади.

«Қудратли тўлқин» романининг фазилатларидан бири—унда эгри йўллар билан райком секретари даражасига кўтарилган Тўрахоновнинг жирканч башарасини коммунистга хос дадиллик билан фош этилганлигидир. Тўрахонов маккор, амалпараст, найрангбоз, кўзбўямачи, лаганбардор, разил, пуч шахс, лекин ниҳоятда устомон, хуфиёна ҳаракатчандир.

А. Қулжонов мақолаларига хос бўлган ички ва оригинал хусусият «Ғоявийлик ва бадиийлик»да кенг қўлланган, китобнинг бутун руҳига сингдириб юборилган қаршилантириш ва қиёслаш усулидир. Автор, биринчидан, турли сўз санъаткорлари асарларини (масалан, Ч. Айтматовнинг «Жамила»си Ҳ. Нуъмоннинг «Ёшликда берган кўнгил»ига, А. Қаҳҳорнинг «Синчалак»и А. Убайдуллаевнинг «Ҳаёт оқими»га) бир-бирига қиёслаган; иккинчидан, бир ёзувчининг ижодидаги пишиқ ва хомроқ асарлар (масалан, И. Раҳимнинг «Ҳилола»си «Зангори кема капитани» асарига, О. Ёқубовнинг «Муқаддас» ва «Бир фельетон қиссаси», «Ота изидан» асарига) бир-бирига қиёслаштирилган. Айни вақтда танқидчиларнинг (масалан, О. Ёқубовнинг «Ларза» повестидаги Мутал образининг талқини масаласида О. Тоғаев ва А. Алиев) фикрлари, шунингдек, авторнинг ўзи таҳлил этилган асарлар бўйича қаламкаш ўртоқлари (Н. Худойберганов) билан бўлган фикрлари таҳлил этилади.

«Ғоявийлик ва бадиийлик» китобида бир қатор жузъий камчиликлар ва мунозарали талқин, фикр, масалалар ҳам бор. А. Қулжонов адабиётнинг миллий хусусиятларини, миллий шаклни ўз эътиборидан четда қолдиради.

Автор баъзи асарлар ҳақида билдирган фикрлар ўта баҳсли. Шундай, у, Н. Қаландаровнинг «Шоҳидамас, баргида» асарини ҳам ғоявий, ҳам бадиий жиҳатдан брак деб ҳисоблайди (89 бет). Биз бунда «Шоҳидамас, баргида...» асари бирор бадиий қимматга эга эмаслигига асосан қўшилган ҳолда унга ғоявий жиҳатдан (айниқса ҳаёт нуқтаи назаридан) берилган салбий баҳога қўшила олмаймиз.

А. Қулжоновнинг баён услуби илгаригидан анча соддалашган, силлиқлашган, ишланган. Бироқ, унда ҳали ҳам нуқсонлар бор. Масалан, фикрни «биринчидан» бошлаб баён этишни олайлик. «Биринчидан», «иккинчидан...» тақриз этилаётган китобда сўзлар системасининг доимий ҳалқаси, мақола ҳужайрасининг доимий толасига айлантирилгани, бу китобхонни чалкаштириб қўйиши, унинг ғашига тегиши мумкин. Масалан, (6, 13, 42, 54, 71, 106, 107, 109, 132, 142, 158, 201, 230 каби бетлар)да ўзбек тилининг тозалигини сақлаш принципига риоя қилмайди; критерия (мезон; 132-бет), нигилистик (камситувчилик, 151-бет), вожак (бош, бошлиқ, етакчи 158-бет), реплика (луқма; 210-бет), диапазон (кенглик уфқдорлик, 217-бет), карьерист (207), нагрузка (170), сенсацион (162), этап (106), масштаб (131), демагог (122-бет) каби сўзларни кенг китобхонлар оммасига тушунарли деб, ўйлайди.

Юқорида кўрсатилган камчиликлар А. Қулжоновнинг «Ғоявийлик ва бадиийлик» китобининг умумий ижобий баҳоланишига унчалик монелик қилолмайди. Чунки бу китоб моҳият эътибори билан шаклан миллий, мазмунан социалистик ўзбек адабиёти ва санъати ривожини ўрганишда, танқидчилигимизда маҳорат масалаларини ишлаб чиқишда — маҳоратшуносликда муносиб ҳиссадир.

М. НУРМАТОВ,
фалсафа фанлари кандидати.

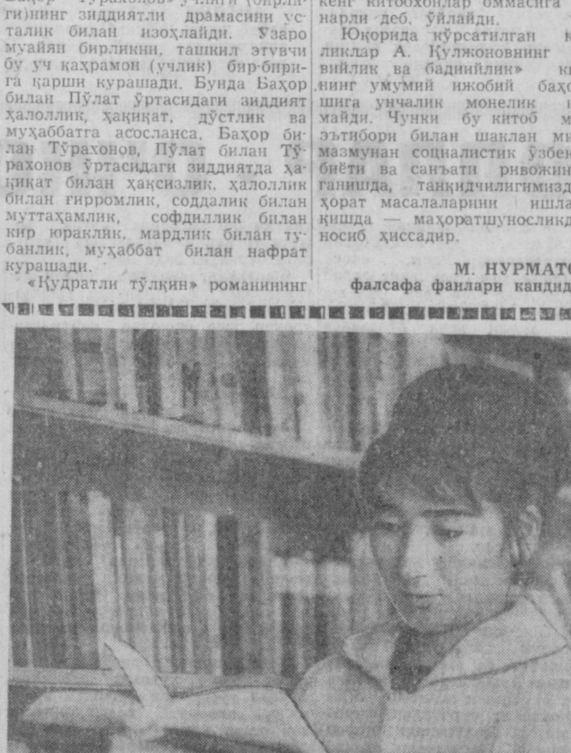

Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхози кутубхонаси бой китоб фондига эга. Кутубхонага тажрибали кутубхоначи А. Пармонова мудиралик қилмоқда. Суратда: ўртоқ А. Пармонова янги олинган китобларни кўздан кечирмоқда. А. Жамолов фотоси.

ИТТИФОҚДА БИРИНЧИ

Тошкент шаҳар тез ёрдам станцияси ҳузурида фельдшерлар илмий секцияси тузилди. Секциянинг биринчи йиғилиши бўлиб ўтди. Врач А. Мукурдумованинг «Тез ёрдам станциясида статистиканинг қўйилиши ва аҳамияти», 9-подстанция диспетчери С. Ермолаевнинг «Тез ёрдам хизматида фельдшернинг роли» деган темалардаги докладларини юздан ортиқ киши тинглади.

Секциянинг бу йиғилишида профессор В. Фойбушевич ва станция бош врачи Ф. Комиловлар ҳам ўз фикрлари билан ўртоқлашдилар.

Бу фельдшерлар секцияси Совет Иттифоқида энг дастлабкиси ҳисобланади. Ҳозирда бошқа шаҳарлардан секция адресига кўплаб хатлар келяпти. Улар иш тажрибалари билан ўртоқлашишни илтимос қилишган.

Р. ТИЛЛАЕВ.

ТУРЛИ КАСБ ЭГАЛАРИ

ҚИШЛОҚ ПОЧТАЛЬОНИ

Холхўжа акани Қўшқўрғон қишлоғининг ёшу-кексаси ҳурмат қилади. Бунга у кўпйиллик ҳалол меҳнати туфайли эришган. Ҳ. Эрхўжаев ҳар куни деярлик ҳар хонадон меҳмони бўлади, турли газеталар, хатлар, нафақа ва пенсия пулларини тарқатади.

Холхўжа Эрхўжаев почтальонлик қилабошлаганига 20 йилдан ошди. Улуғ Ватан урушида қатнашиб, душман билан мардона жанг қилган Холхўжа тинч меҳнат қучоғида ҳам тезда ўзини кўрсатди. 1946 йили у Қўшқўрғон қишлоғидаги алоқа бўлимининг бошлиғи бўлиб ишлайбошлади.

Холхўжа меҳнатдан ажралмаган ҳолда билимини ошираборди, ўқиди, ўрганди. Қишлоқ почтальони газета ва журналлар тарқатибгина қолмай, обуна қилишда ҳам район алоқачилари ўртасида пешқадамлардан бири бўлиб келяпти. Ҳ. Эрхўжаев ҳозиргача беш минг сўмдан зиёдроқ янги йил газета-журналларига обуна қилдирди.

Биз Холхўжа ака бошчилик қилаётган алоқа бўлимининг шикоят ва таклифлар дафтарини варақлар эканмиз, унда фақат миннатдорчилик сатрларини ўқидик. 85 ёшли Қоплон ота Ҳожиев, қаҳрамон оналар Қумри Мавлонова, Тожи Кўзиевалар юрак сўзларини ёзиб қолдиришибди.

Қишлоқ почтальони халқ хизматида. Қўшқўрғонликлар уни ўз касбининг шайдоси деб атайдилар.

Ҳ. Эрхўжаев жамоат ишларида ҳам актив қатнашиб келяпти. у қишлоқ Советининг аъзоси.

Т. РУЗИМАТОВ,
Оржоникидзе райони, «Ленинград» колхози.

Кино заводда суратга олинмоқда

ЯҚИНДА Октябрь революцияси номидаги заводда «Революция чавандозлари» деб аталган фильм суратга олинди. Бу картинани «Ўзбекфильм» студиясида СССР халқ артисти Комил Ёрматов постановка қилмоқда. Завод ишчи-хизматчилари кино ходимларини қизғин кутиб олишди. Ишчилар кино қандай суратга олинаётганлигини кузатиб қолмай, ўзлари ҳам бу фильмнинг айрим кадрларида қатнашдилар. Фильмда талантли кино артистлари Шукур Бурхонов, Емельянов, М. Горький номли театрнинг артистлари ҳамда кўпгина ёш талантлар ўйнайдилар.

Завод коллективи тарихимизнинг қизиқарли лавҳаларини экранга кўчираётган кино ходимларига катта муваффақиятлар тиладилар.

Суратда: «Революция чавандозлари» фильмидан кадр.

Р. ТАМАТАЕВ,
ишчи мухбир.
Автор фотоси.

МАМЛАКАТЛАР ВА ҚИТЪАЛАРДА

МАЪЛУМОТЛАР МАҚОЛАЛАР ВОҚЕАЛАР

БАМАКО. Мали республикасида Олий партия мактаби биноси қуриб битказилди. Бу бино КПСС Марказий Комитетининг Судан Иттифоқи партиясига совғасидир. Мактабда 400 ўринли мажлислар зали, 100 ўринли аудитория, 15 синф хонаси, 92 хонали ётоқхона ҳам бор. Суратда: мактабнинг олдидан кўриниши.

В. Корочанцев фотоси, (ТАСС фотохроникаси).

ФИНЛЯНДИЯ ПОЙТАХТИДА БАЙРАМ

ХЕЛЬСИНКИ, 6 декабрь. (ТАСС махсус мухбири). Финляндия мустақиллигининг 50 йиллиги муносабати билан бу ерда байрам тантаналари давом этмоқда. 5 декабрь кечқурун юбилей шарафига отилган артиллерия салютининг садолари қор билан қопланган шаҳар узра гумбурлаб турди.

Финляндия Республикасининг президенти У. К. Кекконен СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний ва Швеция шаҳзодаси Бертиль шарафига зиёфат берди.

Айни вақтда Бош министр Р. Паасио байрам қилишда қатнашиш учун келган чет эл делегациялари шарафига зиёфат берди. Зиёфатда, жумладан Н. В. Подгорнийга ҳамроҳ бўлиб келган кишилар ҳозир бўлдилар. Финляндия томонидан зиёфатда ҳукумат аъзолари иштирок этдилар.

М. ГЕРАСИМОВ, М. КОСЕВ.

РЕКОРД ТЕЗЛИК

ПАРИЖ. Француз инженерлари яратган экспериментал аэропоезд соатига 345 километр йўл босиб, ўзининг аввалги жаҳон рекордини яна такрорлади.

Асли ҳолатига нисбатан ярим баравар кичикроқ қилиб қурилган аэропоездга реактив двигатель ўрнатилган бўлиб, у бетон монорельс бўйлаб, ҳаво ястиқчаси устида ҳаракат қилади. Лойиҳага кўра, аэропоезд соатига 400 километргача бўлган тезлик билан юриши мумкин.

(ТАСС).

ҚУРУҚЛИКДА ҲАМ, ДЕНГИЗДА ҲАМ

ХАНОЙ. (ТАСС). Куангбинь вилоятининг ҳаво ҳужумидан мудофаа қисмлари шу вилоятдаги манзилгоҳларга ҳужум қилишда қатнашган Америка самолётларидан бирини уриб туширди. ВИА агентлигининг хабарида айтилишича, Вьетнам Демократик Республикаси тепасида уриб туширилган Америка самолётларининг ҳаммаси 2609 тага етган.

Вьетнам халқ армиясининг жангчилари яна ўша Куангбинь вилояти соҳилларида Американинг бир ҳарбий кемасини ҳам шикастлантирдилар.

ХОТИН-ҚИЗ КООПЕРАТОРЛАРНИНГ УМУМПОЛЬША СЪЕЗДИ

ВАРШАВА. Бу ерда хотин-қиз кооператорларнинг IV Умумпольша съезди очилди. «Хотин-қизлар — кооператив ҳаракатни ривожлантиришга ёрдамлашмоқдалар» деган шиор остида ўтаётган съезд ишида 400 дан кўпроқ делегат, шунингдек халқаро кооператив Альянс вакиллари, Венгрия, Германия Демократик Республикаси, Совет Иттифоқи, Чехословакия, Англия кооператив ташкилотларининг вакиллари иштирок этмоқдалар.

Съезд хотин-қизларнинг сўнгги тўрт йил давомида кооператив ташкилотларда олиб борган иш натижаларига баҳо беради ва келгусидаги фаолият программасини белгилайди.

АНГЛИЯ ва Уэльс территориясида оқсил касаллиги кучайиб кетди. Кўплаб фермалар ёпиб қўйилди, 90 мингдан ортиқ қорамол қамаб қўйилди. Суратда: Честер шаҳри яқинидаги фермалардан бири олдида полиция пости.

ЮПИ—ТАСС фотоси.

АФСОНАНИНГ ТУҒИЛИШИ

Бизга кунлардан бир кун қурилиш участкасига АҚШ ва Англиядан мутахассислар келгани ва улар механизмлар ишини узоқ кузатиб туришганини айтишди. Улардан нега бу қадар қизиқиб қолганликларини сўрашганида океан орти элчихонасининг баланд мартабали хизматчиларидан бири:

— Русларнинг трактори қачон синишини кутиб турибман, —деб жавоб қайтарибди.

— Вақтингиз бекор ўтмасин, тракторлар ҳали-вери синмайди,— дейишибди унга.

— Нега?— таажжубланибди меҳмон.— Бундан кўра юмшоқроқ ерда ишласа ҳам бизнинг техникамиз тезда сафдан чиқиб қолди-ку?

— Бу ҳақда яхшиси русларнинг ўзидан сўраганингиз маъқул,—деб қўя қолишибди мисрлик механизаторлар.

Жонаклисга Канада элчихонасининг маслаҳатчиси келди. У мисрлик инженерлар ҳамроҳлигида механизациялашган хўжалик қурилишига борди. Кетиш олдидан совет мутахассислари билан суҳбатлашиш истагини билдирди. Миср ва Совет Иттифоқидаги пахтакор республикалар қишлоқ хўжалиги тараққиёти тарихини беш қўлдай билса-да, канадалик дипломат мутахассислардан сўради:

— Бу объект тахминан қачон ишга тушади?

— 1967 йилнинг кузида,—жавоб қилишди унга.

— Сал эртароқмасмикин бу муддат?— шубҳаланди меҳмон.

— Масалан, Ўзбекистонда бунақа иш ҳийла эртароқ тугалланади. Бу ерда биз бир йўла араб дўстларимизни совет техникасини бошқаришга ва катта майдонларда қишлоқ хўжалик экинлари етиштиришга ўргатмоқдамиз. Ўйлаймизки, объектни муддатида ишга туширамиз.

Дипломат бизга ишонгиси келмади шекилли, мисрлик инженерларга мурожаат қилди:

— Янги ерларда Мирзачўлда қўлланган қўриқ ерларни ўзлаштириш ва қишлоқ хўжалик экинлари етиштиришдаги прогрессив методлар ҳам қўлланиладими?

— Ҳа, яхши методларнинг ҳаммаси қўлланилади. Ўз янгиликларимиз ҳам йўқ эмас,—жавоб қилишди араб мутахассислари.— Мана бу лойиҳаларга бир кўз югуртириб чиқишингиз мумкин. Ҳаммаси очиқ-ойдин бўлади-қўяди.

Бирлашган Араб Республикасининг улкан қурилиши Асвондан кейин Шимолий Таҳрир вилояти қурилиш компаниялари, бригада ва айрим механизаторлар ўртасида мусобақа кенг авж олиб кетган иккинчи жой бўлиб қолди. Одамлар энди унумли меҳнат қила бошладилар.

Бу ерда тажрибали механизаторлар ишлашарди. Янги ерларни ўзлаштириш Бош ташкилотининг раҳбарлари Миср ва совет мутахассислари кўмагида етишиб чиққан механизаторларнинг яхши ишлари, ишбилармонлиги ва маҳорати билан фахрланадиган бўлиб қолдилар. Ажойиб инежнерлар Ҳабиб, Довуд, қурилиш раҳбари Ҳусайн, механизациялашган ферма директори агроном Омар Абдулазиз, механиклар Хамис Абдулла Хегаз, Сулаймон Алимуҳаммад Салим, Абул Маати, Абдулҳамид Асфур, Саад Салом Эль Жамол ва унинг ўғли Муҳаммад, Мустафо Махмуд, скреперчилар Атия Иброҳим Салим, Мансур Муҳаммад Тавиля, Ҳасан Иброҳим Абу Чил, Мустафо Саад Олло, бульдозерчи Абдугилил Тофиқ, Дефалло Аҳмад Шехата, Закария Сулаймон, экскаваторчилар Хилми Иброҳим, Абдул Ҳолид ва бошқалар қурилишда донг таратишди.

(Боши газетамизнинг 22, 25 ноябрь ва 1 декабрь сонларида босилган).

ОЧЕРК

Араб дўстларимиз билан бирга биз ҳам ич-ичимиздан севинардик, қилинган ишлар салмоғини кўриб кўзимиз қувнарди.

Биз билан бирга александриялик бир ёш инженер йигит ишларди. У билан жуда иноқлашиб кетгандик. Орамизда бўлиб ўтган бир суҳбат менда чуқур таассурот қолдирган.

— Биласизми?— сўраб қолди у мендан бир кун.— Биз нима учун совет халқига дўстлик туйғулари билан қараймиз?

— Нима учун?— ундан сўрадим.

— Сизлар биз — оддий кишиларга меҳрибон ва ғамхўрсизлар. Меҳнатсеварлигингиз, сезгирлигингиз туфайли араб халқининг меҳр-муҳаббатини қозондингиз. Мен тажрибасизлик қилиб техникани бузиб қўйган ёш механизатор билан бирга совет мутахассислари ҳам ташвиш тортганликларини, омадимиз келиб турганида эса қувончимизга шерик бўлишганини кўп бор ўз кўзим билан кўрганман. Ҳақиқий дўстларгина шундай бўлишади.

Қўлидаги рус тили дарслигига кўзим тушганини пайқади шекилли у, бир дақиқа жим бўлиб қолди, сўнгра суҳбат мавзуини ўзгартириб юборди.

— Мен сизлар билан инглизча эмас, русча сўзлашмоқ ниятида рус тилини ўрганяпман. Совет Иттифоқига стажировкага бориб келишни орзу қиламан. Ахир, Ўзбекистонда биздан борган ёш инженер ва агрономлар ҳозир жуда кўп-ку.

Бундай илиқ сўзларни биз жуда кўплаб араб дўстларимиз оғзидан эшитдик. Хайрлашув чоғида уларнинг кўзида ёш қалқди. Ҳамма ерда қўлимизни маҳкам қисиб, қучоқларидан қўйиб юборгилари келмасди. Биздан мамлакатимиз халқларига қизғин салом йўллашни, араб халқига қилинаётган барча яхшиликлар учун ташаккур айтишни илтимос қилишарди.

... Қуёш уфққа бош қўйди: яна бир қайноқ меҳнат куни тугади. Шоферимиз — ҳамиша хушчақчақ Абдул Ҳамид қувноқ араб қўшиғини айтиб, машинасини шамолдай учириб кетди. Йўл ёқасида яна мевазор боғлар кўм-кўк бўлиб кўрина бошлади, хурмо дарахтлари кўз олдимиздан лип-лип ўта бошлади, фаллоҳларнинг уйлари оқариб кўринди. Биз Нил дарёсининг ҳосилдор сойини кесиб ўтган Қоҳира — Александрия йўлидан бораяпмиз. Ҳали ҳозиргина уйғонаётган чўл қўйнида эдик. Энди эса юзларимиздаги чанг-чунг, терлардан шўрланиб кетган кийимларимизгина афсонавий чўлдан дарак бериб турибди.

Йиллар ўтади, абадий деб таъриф қилинадиган қумликлар қиёфасидан асар ҳам қолмайди. Ўшанда бундан бир ярим аср илгари бўлганидек, кенг пахтазорлар, олтин ғаллазорлар яна мавжланади. Каналларнинг мовий сувида қушлар чўмилади. Келажак насл сўлим боғлар соясида ўтириб боболари ва оталари ҳақида, советлар юртидан келиб қадимий Миср ерларига ҳаёт бахшида этган ажойиб кишилар ҳақида афсоналар тўқишади.

* * *

Сокин Нил дарёси ва сон-саноқсиз миноралари кўкка бўй чўзган сершовқин Қоҳира, гўзал Александрия, кўм-кўк дарахтларга бурканган Исмоилия, ҳамиша бедор Порт-Саид, Сувайш каналидаги кемалар карвони хотирам тўридан бир умрга жой олган. Ёруғ юлдузлари зулматни ёриб нур сочиб турган Синай ярим оролининг тунги осмони, жазирама иссиқда мудраб ётган Асвондаги улкан қурилиш манзараси, улуғвор Хеопс ва Хефрен эҳромлари кўзим олдидан ҳеч нари кетмайди. Минг йиллик тарихга эга бўлган улкан тош — Сфинкснинг сирли овози қулоқларим остида ҳамон эшитилиб турибди.

Мен Мисрни ана шундай ҳолатда кўрдим ва ёдда сақламоқдаман.

Унинг мусаффо осмонида яна ваҳшиёна уруш булутлари пайдо бўлди. 5 июнь куни империалистик кучлар, биринчи навбатда АҚШ ҳомийлигида Исроил агрессорлари мамлакатга ҳужум қилиб, Синай ярим оролини оккупация қилдилар. БАР, Сурия ва Иордания халқлари учун энг қийин кунларда Совет Иттифоқи, социалистик мамлакатлар Араб мамлакатларини қизғин қўллаб-қувватладилар, Исроил ҳарбийларининг режаларини барбод қилдилар. Бирлашган Араб Республикаси халқи ўз муқаддас она тупроғининг босқинчилар оёғи остида топталишини, ажал уруғининг сочилишини, ғам, алам ва вайроналик, қирғинлик уруши бўлишини асло хоҳламайди, бунга йўл қўймайди.

Агрессорлар босиб олган ерларини тездан ташлаб чиқиб кетишлари керак! Араб мамлакатлари, социализм мамлакатлари ва бутун тинчликсевар давлатлар халқларининг хоҳиш-иродаси ва талаби ана шундай!

Мисрнинг осмони яна мусаффо бўладиган кунлар узоқ эмас.

Марат ТУРСУНХЎЖАЕВ,
Қоҳира — Тошкент.

ГОЛЛАР • ОЧКОЛАР • МУЛОҲАЗАЛАР

Футбол оламида шундай воқеалар бўладики, уни ишқибозлар ҳам, футболчилар ҳам, спорт шарҳчилари ҳам узоқ вақт эслаб юришади. Агар ўша ўйин, ўша воқеа ҳақида гап очилгудек бўлса борми, худди кеча бўлгандек баҳслашишади.

Минг тўққиз юз олтмиш иккинчи йилда «Пахтакор» кўрсатган ажойиб ўйинларни, пойтахт командаларининг ҳаммасини бир мартадан мағлубиятга учратганини ва Киев динамочилари билан бўлган ўйинни, Ю. Беляковнинг чиройли тўпини эсдан чиқариб бўладими, ахир! Ўша мавсум тошкентлик футболчилар фахрли олтинчи ўринни эгаллаб, спорт мастери бўлишганди.

Ёки Бразилиянинг «Пирасикаба» ва Уругвайнинг «Насьонал» командалари билан бўлган халқаро ўйинларни унутиб бўладими!

1964 йилнинг 18 ноябрчи? Чемпионлик тожи учун Тбилиси динамочилари ва Москва автозаводчилари Тошкентда куч синашишди. У ўйинни эсласанг, И.Датунашвилининг бурчакдан киритган тўпи, В. Ивановнинг чиройли ўйини, М. Месхининг ажойиб финтлари, кескин комбинациялар кўз олдингдан сира кетмайди.

Эсласанг эслагудек воқеалар кўп. Шу ўринда яна бир воқеани эсга солиб ўтмоқчимиз.

...«Пахтакор» стадиони. Ишқибозлар бу ерга ўйин кўргани эмас, балки тошкентлик футболчилар устози Г. Качалин билан учрашгани, севимли командасининг аҳволини яхшилаш учун очиқ-ойдин сўзлашгани келишган. Хизмат кўрсатган спорт мастери Г. Качалин ишқибозларнинг ҳамма саволларига батафсил жавоб берди. Йигитларда янги куч, янги ғайрат, янги ташаббус пайдо бўла бошлаганини хурсанд бўлиб гапирди. Тренер шу ўринда мутахассислар ўртасида бораётган тортишувни ҳам ёдга олиб ўтди. Ўша пайтда «Футбол» ҳафталигида совет футболи қайси системани танлаши ва қайси услуб ўринли эканлигини аниқлаш борасида музокара кетарди.

— Мен ҳужумкор футболни тан оламан. Фақат ҳужумкор футболни, — деган эди ўшанда Г. Качалин. — Мана, эртанги рақибларимиз бўлган пойтахт темирйўлчиларининг устози Б. Аркадьев эса ҳимояга эътиборни кўпроқ беради. Қани, кўрамиз. натижа қандай бўларкин?

Эртасига «Пахтакор», «Локомотив»ни 5:2 ҳисобида енгди. Бу икки тренер ижодига, иш услубига берилган баҳо эди.

Фалакнинг гардиши билан деганлардек, Б. Аркадьев «Пахтакор»га устоз бўлиб келди. Бу тренер ўша фикрдан қайтмаганлигини «Пахтакор» мухлислари ниҳоят ўз кўзлари билан кўрдилар.

Шу ўринда Б. Аркадьевнинг йил бошида кўпсонли мухлислар билан, спорт шарҳчилари билан бўлган учрашувларда айтган гапларини яна бир бор эслаб ўтмоқчимиз. «Пахтакор» бу йил ўтган йиллардагидан кўра юқорироқ ўрин учун курашади. Бунинг учун имконият ҳам, куч ҳам бор».

Иккинчи давра бошларида «Футбол» ҳафталигида яна бир мақола босилиб чиқди. Бунда Б. Аркадьев «Пахтакор» ўзини ўнглаб олди, энди эҳтиёт бўлинглар, деб бошқа командаларни огоҳлантирди.

Лекин иккинчи давра ҳам ишқибозларни хурсанд этолмади. Шунда тренер сабоқлардан тўғри хулоса чиқариш, камчиликларни тан олиш ўрнига яна ўзини оқлашга уриниб: «Бир командани тушуниб олиш, футболчиларнинг характерларини мукаммал ўрганиш учун кам деганда икки йил ишлаш керак»,—деди.

«Пахтакор» бу йил мавсумни 29 очко билан 15-ўринда якунлади. Ҳамшаҳарларимиз «А» классига биринчи чиққан йили бундан юқори ўринни эгаллаган эдилар. Шу сабабли ҳам бу йилги натижа мухлисларни сира-сира қаноатлантира олмайди. Бир вақтлар пешқадамларга ва айниқса пойтахт командаларига даҳшат солиб келган тошкентлик футболчилар бу йил бор-йўғи беш марта ғалаба қозондилар. Турнир жадвалининг энг сўнгги ўрнида қолган ва «А» классидан чиқиб кетиши лозим бўлган, лекин СССР футбол федерациясининг «саҳийлиги» билан кучлилар даврасида қолган Ленинграднинг «Зенит» командаси ҳам олти марта ғалабага эришди. «Пахтакор» ўтган йили олтин, кумуш ва бронза медалларини олган уч коллектив билан бўлган баҳсларда икки марта ғалаба қозониб, бир ўйинни дуранг қилган бўлса, бу йил совриндорлар билан бўлган учрашувларда ўн икки имкониятдан атиги бир очко олди, холос. Пешқадамлар дарвозасига олти ўйинда атиги битта тўп киритди. Умуман, бу йил команда ҳужумчиларидан қаттиқ ранжидик. 16 ўйинда рақиб дарвозасига биронта тўп уролмаслик ёки дуранглар соҳасида рекорд кўрсаткичга эришиш (19 та) бу команда ҳимоя тактикасини афзал кўрганлигининг «ҳосили» эмасми?!

ФУТБОЛ МАВСУМИ ЯКУНЛАРИ ҲАҚИДА

Тошкентлик футболчилар 36 ўйинда 31 та тўп киритишди. Ўз дарвозаларидан эса 42 та тўп ўтказиб юборишди. Бир вақтлар тўп урмай майдондан чиқмайдиган Г. Красницкий бу йил кучли ҳужумчилар рўйхатига киролмай қолди. Ҳамиша олдинда ўйновчи бу футболчи кейинги пайтларда орқароқда ҳаракат қила бошладики, бу команданинг ҳужум кучини пасайтириб қўйди. Ишқибозлар Б. Иброҳимовни моҳир ва лаёқатли ҳужумчи сифатида танийдилар. Лекин бу футболчи ҳам кейинги ўйинларда ярим ҳимоячи бўлиб майдонга тушди.

Кўпсонли мухлисларни ҳаммадан ҳам командадаги таълим-тарбия ишларининг жуда бўшашиб кетганлиги ташвишлантиради. Авваллари «Советский спорт» газетасининг адолатли ўйин учун бериладиган совринига даъвогарлик қилган тошкентлик футболчилар бу йил ана шу рўйхатнинг энг пастидан жой олишди. Г. Красницкий, Э. Абдураимов, С. Доценконинг майдондан чиқариб юборилиши, бир неча огоҳлантиришларни қандай баҳолаш мумкин?

«Пахтакор» сафида мақтаса мақтагудек футболчилар бор. Булар Ю. Пшеничников, В. Штерн, В. Науменко, С. Солохо, Р. Зокиров, А. Иноятов... Лекин булар уюшган, аҳил, ансамбли ярата олишмаяпти. Улар кўпинча якка ҳолда, ўзим бўлай деб ҳаракат қилишади. Мухлислар В. Бектошевдан кўп нарсани кутишган эди. СССР ёшлар терма командасида мамлакатимиз спорт шарафини муносиб ҳимоя қилган бу футболчининг келажагини орзиқиб кутишган эди. Лекин бу ҳужумчи ҳам ишончни оқлай олмаяпти. Ўз маҳоратини ошириш устида қунт билан машқ қилмаяпти.

«Пахтакор»даги чекинишнинг яна бошқа сабаблари бор. Бу сабаблардан бири муносиб ўринбосарлар йўқлигидадир. Мастерлар командаси ҳузурида футбол мактаби бор. Бу мактаб ўз олдидаги мақсадни бажаролмаяпти. У кейинги 2—3 йил ичида биронта лаёқатли ўринбосар етказиб беролмади. Бунинг устига дарвозабонлар тайёрлашга ҳеч ким эътибор бермаётир. Мана, етти йилдирки, «Пахтакор» дарвозасини Ю. Пшеничников қўриқлаб келаяпти. Лозим бўлиб қолганда унинг ўрнига турадиган лаёқатли дарвозабонимиз йўқ.

XXIX чемпионатнинг совриндорлари Киев, Москва, Тбилиси динамочилари бўлишди. Бу коллективлар олтин, кумуш ва бронза медалларини қўлга киритишди. Бу динамочиларнинг улкан ғалабаси. Бу йил ана шу жамиятнинг ғолибона йили бўлди десак бўлади. Тўртинчи ўрни ҳам кўкрагида «Д» ҳарфи ёзилган футболчиларга тегди. Бу Минск динамочиларидир. Кировободнинг «Динамо» футболчилари эса иккинчи лига ғолиби бўлиб, олий лигада қатнашиш ҳуқуқини олишди. Минсклик ҳужумчи М. Мустигин энг кўп — 19 та тўп киритиб, «Труд» газетасининг мукофотини олишга муваффақ бўлди. СССР футбол федерациясининг асосий ва дублёрлар состави ўртасида энг кўп очко тўплаган команда учун таъсис этган мукофотини эса бу йилги чемпионлар — Киев футболчилари олишди. Г. Федотов номи билан аталадиган соврин 55 та тўп киритган пойтахт динамочиларига тегди.

29-чемпионатнинг биринчи тўпини «Қайрат» ҳужумчиси О. Волох киритган бўлса, М. Мустигин 721-тўп автори бўлиб чемпионатга нуқта қўйди.

XXIX мамлакат биринчилигининг якунловчи жадвали қуйидагича:

КОМАНДАЛАР	Т.	О.
1. «Динамо» (К)	51—11	54
2. «Динамо» (М)	55—28	49
3. «Динамо» (Тб)	53—33	45
4. «Динамо» (Мн)	47—31	43
5. «Нефтяник»	51—33	42
6. «Шахтер»	43—38	42
7. «Спартак»	38—30	40
8. «Арарат»	40—38	36
9. ЦСКА	35—35	36
10. СКА(Рд)	39—42	34
11. «Кр. Советов»	23—28	34
12. «Торпедо» (М)	38—47	33
13. «Торпедо» (Кт)	37—50	31
14. «Қайрат»	27—47	31
15. «Пахтакор»	31—42	29
16. «Заря»	27—42	29
17. «Локомотив»	33—37	28
18. «Черноморец»	25—46	27
19. «Зенит»	28—63	21

Келаси йил бу командалар билан бирга Кировободнинг «Динамо» командаси олтин медаль учун курашади.

С. МУСАЕВ.
Ш. УМУРЗОҚОВ.
«Тошкент ҳақиқати»нинг спорт шарҳчилари.

ЧЕМПИОН БИЛАН ТЕНГМА-ТЕНГ

Ўтган куни ярим кечаси 12 мамлакатнинг юз минглаб футбол мухлислари телеэкран олдидан жой олишди. Ўтган йилги жаҳон чемпионатининг ғолиблари Англия терма командаси «Уэмбли» стадионида совет футболчилари билан ўртоқлик учрашуви ўтказишди. Юз минг ўринлик машҳур стадион жаҳон чемпионати финал ўйинларидан кейин биринчи марта яна тўлди.

СССР терма командаси чемпион билан бўлган бу ўйинни қуйидаги составда ўтказди: Пшеничников, Аничкин, Шестернев, Хурцилава, Истомин, Воронин, Сабо, Малафеев, Численко, Банишевский, Стрельцов.

23-минутда кучли зарб билан тепилган тўпни Пшеничников ушлаб қололмайди ва Болл уни дарвозага киритади. 41-минутда кутилмаганда узоқдан зарб билан ҳисобни тенглаштирган И. Численко орадан икки минут ўтмасданоқ яна бир тўп киритиб, командасини олдинга олиб чиқди. Ўйиннинг биринчи ярми 2:1 ҳисобида совет футболчилари устунлиги билан тугади. Иккинчи бўлимда жаҳон чемпионлари қандай бўлмасин мағлубиятдан қутулишга уринишди ва бунга эришишди. Қизиқарли ўйин 2:2 ҳисоби билан дуранг бўлиб тугади.

ТАСС мухбири бу учрашув ҳақида ҳисобот ёзар экан, айниқса тошкентлик дарвозабон Ю. Пшеничников ўйинига юксак баҳо беради.

СУД ЗАЛИДАН

БЕЗОРИ

Кўринишдан тоғни урса талқон қиладиган Юрий Зокиров ҳозир 29 ёшда. Лекин на яшаш, на ишлаш жойининг тайини бўлмаган бу суюқоёқнинг ўн олти йиллик умри безорилиги учун қамоқларда ўтди. Қамоқдан қутилиб келгандан кейин ҳам у бирор фойдали меҳнат билан шуғулланишни, ўз нонини инсон сифатида тер тўкиб ҳалоллаб ейишни хаёлига ҳам келтирмади. Инсонийлик қиёфасини йўқотган Зокиров кишилар дилига озор бериш, ҳақоратлаш каби одобсиз ҳунарини давом эттираверди.

Бир куни уйига маст ҳолда келиб, ўзининг онаси Умринисо опа Зокироваға безорилик касбидан бир шингилини ишлатади. У онасини ҳақоратлаб, лом билан урмоқчи бўлиб турганида қўни-қўшнилар унинг қўлидан онани ажратиб олишди. Безори Зокиров ҳатто ўзини тартибга чақирган милиция ходимларига нисбатан ҳам куч ишлатишдан тортинмади. Яқинда бу безори Октябрь район халқ суди олдида ўз қилмиши учун жавоб берди.

Х. ТОШХЎЖАЕВ,
халқ маслаҳатчилари Советининг раиси.

Редактор А. ИСМОИЛОВ

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.55—Эшиттиришлар программаси, 18.00—Телеянгиликлар, 18.15—Ҳамма нарсани билишни истайман (тележурнал), 18.55—Реклама ва эълонлар, 19.00 — Д. Шостакович. 11-симфония «1905 йил» (Ўзбек Давлат филармонияси симфоник оркестри ижросида), 20.00 — Эшиттиришлар программаси.

Ўзбек тилида: 20.05—Телеянгиликлар, 20.20—Шу куннинг созандалари, Шавкат Мирзаев, 21.00—Ноз-неъмат бунёдкорлари (сабзавоткорлар учун), 21.50—Инни хаёт (бадиий фильмнинг 2-серияси).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00—Ўқув эшиттиришлари программаси. Инглиз тилидан машғулот.

Ўзбек тилида: 18.30—Чизма геометрия (студентлар учун).

20.25 дан—Москва кўрсатади.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

17.00 дан.—Олмаота кўрсатади.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Рус тилида: 19.30—Болалар ижоди (илмий-оммабоп фильм), 19.50—Композитор Глинка (бадиий фильм), 21.40—Телефильм.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 8/XII да Трубадур, 9/XII да Мирондолина.

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА—8/XII да Ўлимдан кучли, 9/XII да Қонли сароб.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА—9/XII да Махтумқули.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА—«Москвaликлар аренада». Совет цирки усталари. Совет Иттифоқида якка-ю—ягона электрон-механик одам—«РОБОТ» аттракциони.

КИНО

Парда орқасидаги ўлим — «ДРУЖБА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Агар уйинг қадрли бўлса...—«МОСКВА», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Жин—«ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Фантомас (1 ва 2-серия)—НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Матонатли кишилар—«ДРУЖБА» (кундуз соат 4 ва кеч 7-40 минутда).

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

8, 9, 14, 15 декабрларда Ўзбекистон ССР ва Туркманистон ССР халқ артисти.

КОМИЛЖОН ОТАНИЁЗОВ иштирокида (туғилган кунининг 50 йиллиги ва ижодий фаолиятининг 30 йиллигига бағишланган)

ХОРАЗМ АНСАМБЛИНИНГ КОНЦЕРТЛАРИ

Концертда Олмахон Ҳайитова, Шариф Султонов, Гулчеҳра Исмоилова, Ражаб Исмоилов ва бошқалар қатнашади.

Концерт кеч соат 8 да бошланади.

Концерт зали кассаси кундуз соат 2 дан, район кассалари эрталаб 11 дан очиқ.

БИРЛАШГАН НАШРИЁТ

Чуқур печать бўйича ретушёр, монтажчи, шлифовшчик, нусха кўчирувчи, травильшчик ва печатчи мутахассислигига ўқитиш учун (Москва ва Киев шаҳарларида) ўрта маълумотли

ЙИГИТ ВА ҚИЗЛАРНИ таклиф қилади

Ўқиш муддати 3 ойдан бир йилгача.

Ўқиш вақти ишлаб чиқариш стажига қўшилади.

Ўқувчилар ётоқхона билан таъминланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй, кадрлар бўлими.

«ТАШЗАГОТПЛОДООВОЩТОРГ»га

сотувчилар, сотувчиликка ўргатиш учун шогирдлар, крахмал ишлаш бўйича усталар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Шота Руставели кўчаси, 132-уй, кадрлар бўлими (7, 14-трамвайлар, 13, 30, 57-автобусларнинг «Тахта склади» бекати).

Тошкент пахта тайёрлаш тресты коллективини трест инженери Тўлқин Азизович АҲМЕДОВНИНГ бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оиласига чуқур таъзия изҳор қилади.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентского обкома КП Узбекистана, областного Совета депутатов трудящихся.

Бизнинг адрес: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26 уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — В35212, Редактор ўринбосарлари — В35885, В36232, Масъул секретарь — В34808. Пропаганда, адабиёт ва санъат бўлимлари — В31936. Саноат, транспорт ва қурилиш бўлими — В33786. Партия турмуши, Ахборот ва спорт бўлимлари—В 35811, Қишлоқ хўжалиги, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимлари — В39050, Совет қурилиши, маиший хизмат ва шаҳар хўжалиги бўлими — В38761. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — В34048. Эълонлар бўлими — В38142. Коммутатор — В30249 дан В30258 гача.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 05892. Индекс—64697. А. 1803.